

bureaubroekhuizen

Evaluatie IVP Amersfoort 2020-2022

Jolijn Broekhuizen

BureauBroekhuizen – Onderzoek en Advies

In samenwerking met:

Suzanne Ekhart O+S

Gemeente Amersfoort

Kyra van den Akker

KA Research

Sarah Boskamp

Stagiaire

Amersfoort, juli 2022

Inhoud

Managementsamenvatting	3
1 Inleiding	10
2 Weerbaarheid en ondermijning	13
3 Zorg en Veiligheid	22
4 Digitale weerbaarheid	30
5 Bestaand beleid	35
6 Bereik ambities en leerpunten voor het nieuwe IVP	41
Bijlage 1 - Cijfermatige ontwikkelingen	47
Bijlage 2 - Documenten	56

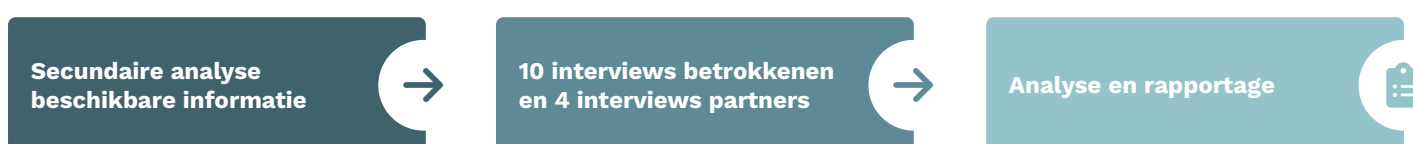

Managementsamenvatting

Inleiding

Eind 2019 is door de gemeente Amersfoort het Integrale Veiligheidsprogramma (IVP) 2020-2022 opgesteld en door de raad vastgesteld. In de aanloop naar een nieuwe periode van dit Interne Veiligheidsprogramma wil de gemeente graag terugkijken én vooruitkijken. Welke opbrengsten en lessen kunnen opgetekend worden uit de uitvoering van het IVP 2020-2022 en kunnen worden meegenomen in de ontwikkeling en de uitvoering van het nieuwe IVP? De gemeente vroeg Bureau Broekhuizen hiertoe een evaluatie uit te voeren.

De onderzoeksopzet bestond uit kwantitatieve en kwalitatieve methodieken en uit drie onderdelen:

Respondenten hebben een check op feitelijke onjuistheden mogen doen en de conceptrapportage is met een leescommissie besproken.

In deze managementsamenvatting bespreken we bevindingen van deze evaluatie op hoofdlijnen. De eerste vier paragrafen betreffen de vier onderdelen van het IVP: 1) Weerbaarheid en ondermijning 2) Zorg en Veiligheid 3) Digitale weerbaarheid en 4) Bestaand beleid. We bespreken wat er in de IVP-periode op deze thema's ondernomen is, wat hierin succesvol was en wat er mogelijk beter kan (leerpunten zijn), aldus de geïnterviewde respondenten. De laatste twee paragrafen beschrijven in hoeverre de gestelde ambities van de gemeente Amersfoort bereikt zijn en wat bredere leerpunten voor het toekomstige IVP zijn. Het is goed om op te merken dat op het moment van schrijven (juli 2022) de IVP periode nog niet volledig is doorlopen.

Weerbaarheid en ondermijning

Op alle onderdelen van het IVP-thema 'Weerbaarheid en ondermijning' zijn de in de IVP-periode beoogde activiteiten ook daadwerkelijk uitgevoerd – waarbij er soms wel enige hinder van corona is ondervonden (bijvoorbeeld bij de uitvoer van controles). Hiernaast zijn er enkele specifieke successen te benoemen, zoals het bereiken van meer intern bewustzijn over ondermijnende criminaliteit en de gemeentelijke bijdrage aan de weerbaarheid van de regio. Leerpunten zijn er echter ook. Sommige zijn overkoepelend, zoals behoefte aan meer visie en capaciteit, andere zijn specifiek, zoals meer aandacht voor preventie in de aanpak van bedrijventerreinen. Onderstaand spreken we de bevindingen in meer detail door.

Ondernomen activiteiten en projecten 2020-heden

- ✓ Verschillende initiatieven zijn ontplooid om intern bij de gemeente bewustzijn te genereren over ondermijning, agressie en geweld en integriteit, zoals een inspiratiedag en presentaties bij verschillende afdelingen.

- ✓ Aangaande de inzet van bestuurlijk instrumentarium heeft de gemeente de toepassing van de Wet Bibob verruimd en de APV aangepast, zodat deze wet vaker ingezet kan worden bij vastgoed, subsidies en aanbestedingen. Hiertoe worden op dit moment medewerkers opgeleid. Regionaal heeft Amersfoort bijgedragen aan het ontwikkelen van het Regionaal model Bibob-beleid en een verbetertraject van bestuurlijke rapportages.
- ✓ Betreffende de bestuurlijke informatiepositie hebben twee onderzoeken plaatsgevonden (horeca en illegale prostitutie)¹. Het gebruiken van (gecombineerde) databestanden voor het signaleren van misstanden vormt echter nog een weerbarstige uitdaging.
- ✓ Bij het intensiveren van de lokale aanpak springt het meer frequente integrale ondermijningsoverleg in het oog, waar meer signalen en casuïstiek worden opgepakt.
- ✓ Om een meer weerbare stad te krijgen is ingezet op het vergroten van bewustzijn bij burgers, lidmaatschap bij Meld Misdaad Anoniem (MMA), aandacht voor kwetsbare ondernemers (tijdens corona) en de samenwerking met beveiligingsorganisaties.

Successen

- 👍 Meer interne bewustwording en signalen over ondermijnende criminaliteit.
- 👍 Meer routine in het uitvoeren van (integrale) controles.
- 👍 Bijdrage aan regionale ontwikkelingen, zoals het Regionaal model Bibob-beleid.

Leerpunten

- 🔨 Behoefte aan meer visie over en prioriteit en capaciteit voor de gemeentelijke betrokkenheid bij het tegengaan van ondermijnende criminaliteit.
- 🔨 Beter benutten van de mogelijkheden van het bestuurlijk instrumentarium.
- 🔨 Verbeteren van de informatiepositie, bijvoorbeeld door het aanjagen van een brede netwerkanalyse, waar vanuit (integraal) criminele samenwerkingsverbanden kunnen worden aangepakt. Of het samenbrengen van gemeentelijke informatiebronnen ten behoeve van een informatiegerichte aanpak.
- 🔨 Van een incidentgerichte naar een programmatische (communicatie)strategie.
- 🔨 De weerbaarheid van ondernemers vraagt (meer) aandacht en datzelfde geldt voorpreventie in de aanpak van bedrijventerreinen.
- 🔨 Verkenning andere invulling van het lokale ondermijningsoverleg, waardoor er meer ruimte komt voor verdieping.

Zorg en Veiligheid

De afgelopen jaren is een aantal mooie stappen gezet in het doorontwikkelen van de PGA, zoals ook als doel benoemd is in het IVP 2020-2022. Zo zijn enkele knelpunten aangepakt en verbeterpunten doorgevoerd, is een (kansrijke) pilot met een gezinsaanpak uitgevoerd en is er kennisgemaakt met netwerkgericht werken middels de Monitor Fluïde Netwerken. Op alle drie voorgenoemde punten is er echter ook nog 'werk aan de winkel': doorontwikkeling en verdere implementatie. Speciale aandacht is gevraagd voor de aanpak van doorgroeiërs en personen die 'buiten de kaders' vallen.

Ondernomen activiteiten en projecten 2020-heden

- ✓ De afgelopen jaren is een aantal stappen gezet in het doorontwikkelen van de PGA (Persoonsgerichte Aanpak). Zo is er een nieuw clientvolgsysteem, een wekelijks WvGGZ²-overleg en zijn opschalingsroutes bekeken en aangescherpt. Er loopt een pilot met een gezingsgerichte aanpak en er heeft een pilot gedraaid met de Monitor Fluïde Netwerken.
- ✓ Bij de andere thema's binnen het domein Zorg en Veiligheid - woonoverlast, mensen met onbegrepen gedrag, huiselijk geweld en kindermishandeling en polarisatie, radicalisering en extremisme - zien we dat activiteiten zoals beoogd in het IVP zijn uitgevoerd (zover corona dit tenminste toeliet).
- ✓ Een greep uit de activiteiten: de meldroute van meldingen (woon)overlast is verduidelijkt en aangepast op de website, er is deelgenomen aan de Transformatiewerkplaats Psychische Kwetsbaarheid, er is uitvoer gegeven aan de gezamenlijke Regiovisie Huiselijk Geweld (2015) en er zijn (regionale) casusoverleggen over radicalisering en extremisme geweest.
- ✓ Met het Zorg en Veiligheidshuis is de afgelopen jaren gewerkt aan verschillende plannen ter verbetering, die voor de zomer in een totaalplan worden gevat.

Successen

- 👍 Betere verbinding tussen het zorg- en veiligheidsdomein, al vraagt dit wel om blijvende aandacht.
- 👍 Start van verbetering van het instroomproces (triage).
- 👍 De ontwikkeling van Monitor Fluïde Netwerken, welke nu wordt doorontwikkeld naar een 2.0 versie, waarna implementatie in (o.a.) Amersfoort plaatsvindt.
- 👍 Opbrengst van pilot gezinsaanpak, waaronder de gehanteerde doorbraakmethodiek (welke breder binnen de gemeente Amersfoort wordt ingezet en gewaardeerd).

Leerpunten

- 🔧 Verbeteren instroom, doorverwijzing en samenwerking op het gebied van veiligheid en zorg (een voortzetting van de reeds op de PGA ingezette veranderinspanningen in de nieuwe IVP-periode).
- 🔧 Basis op orde brengen voor de start van een breed integraal project (een les vanuit het vroegtijdige beëindigde Straatwaarden).
- 🔧 Aanpak doorgroeiërs vraagt (meer) aandacht.
- 🔧 Aandacht voor personen die 'buiten de kaders' vallen'.

Digitale weerbaarheid

Op het voor de gemeente nieuwe IVP-thema 'digitale weerbaarheid' zijn in de afgelopen IVP-periode verschillende activiteiten en projecten uitgevoerd. Dit is ondernomen in nauwe samenwerking met de politie. Er is meer kennis gecreëerd, aandacht besteed aan de digitale weerbaarheid van de eigen organisatie en er zijn projecten uitgevoerd op potentiële slachtoffers en daders. Dit heeft voor meer bewustzijn gezorgd. Dit bewustzijn lijkt nog niet altijd gevolgd door de gewenste gedragsverandering. Hier zijn mogelijk nog meer prikkels voor nodig. Dit vraagt om aandacht voor de toekomst, net zoals cybergevolgenbestrijding.

Ondernomen activiteiten en projecten 2020-heden

- 📄 Middels onderzoek en analyse is er meer zicht gekomen op de problematiek van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit.
- 📄 Er zijn activiteiten ondernomen om de digitale weerbaarheid van de gemeente zelf te vergroten, zoals e-learnings en phishingmails.
- 📄 Hiernaast heeft de gemeente bijgedragen aan de ontwikkeling en (soms ook) de uitvoer van verschillende preventieve interventies gericht op kinderen, ondernemers en ouders. Enkele hiervan waren specifiek op de aanpak van (mogelijke) daders gericht.

Successen

- 👍 Pionieren op een nieuw thema in goede samenwerking met de politie.
- 👍 Meer bewustzijn van beperkte bruikbaarheid politieregistraties voor analyse en zicht.
- 👍 Kwetsbaarheden in de eigen organisatie zijn meer zichtbaar geworden.

Leerpunten

- 🔧 Een eenduidige - en voor analyse en zicht te gebruiken - registratie van digitale incidenten bij de politie vraagt om (landelijke) aandacht.
- 🔧 Het bewustzijn over de risico's van cybercriminaliteit lijkt toegenomen, zowel intern als in de samenleving. De vervolgstap – gedragsverandering – vraagt nog wel om aandacht.
- 🔧 Datzelfde geldt voor cybergevolgenbestrijding, waarin tot dusverre nog geen concrete stappen zijn gezet.
- 🔧 Het voorlopige streven is om op het gebied van preventie meer in te zetten op faciliteren van projecten dan op het zelf uitvoeren ervan. Er blijft dan meer tijd over voor het aanpakken van daders, waarmee de gemeente en de politie inschatten dat er sneller meer slachtofferschap voorkomen kan worden.

Bestaand beleid

Het bestaande beleid is (grotendeels) uitgevoerd zoals beoogd in het IVP 2020-2022. Afwijkingen zijn er echter ook geweest, waarbij met name externe factoren en ontwikkelingen een rol spelen. Zo waren er meer demonstraties, terwijl uitgaansgeweld juist als thema verdween tijdens horecasluitingen. Hiernaast heeft een afname van woninginbraken geleid tot minder prioriteit en activiteiten. Bij cameratoezicht is 'de basis op orde gebracht', waardoor men nu met de beoogde activiteiten aan de slag kan.

Ondernomen activiteiten en projecten 2020-heden

- ✓ Verschillende bestaande beleidslijnen zijn in de afgelopen jaren beïnvloed door externe factoren, zoals de coronacrisis (van invloed op bijv. uitgaansgeweld en demonstraties) en landelijke ontwikkelingen in wetgeving (van invloed op bijv. het prostitutiebeleid). Hierdoor zijn er soms meer activiteiten ondernomen dan vooraf beoogd en soms juist minder of op een andere manier ingevuld.
- ✓ Meer activiteiten zijn er bijvoorbeeld ondernomen op het gebied van prostitutie, aangezien het vergunningstelsel moest worden herzien. En bij demonstraties, aangezien deze vaker voorkwamen.
- ✓ Minder activiteiten zijn er ondernomen op het thema woninginbraak, gezien dit gedurende de IVP-periode vanwege afnemende problematiek niet meer als prioriteit gezien werd. En dat zelfde geldt voor overvallen op ondernemingen. En bij cameratoezicht bleek de basis onvoldoende op orde om de in het IVP beoogde activiteiten tot uitvoering te brengen.
- ✓ Van een andere wijze van invulling was bijvoorbeeld sprake bij de re-integratie van ex-gedetineerden, waar de spreekuren (vanwege corona) tijdelijk telefonisch zijn gehouden in plaats van in de PI (Penitentiaire Inrichting). En er zijn (eveneens vanwege corona) webinars ingezet over inbraak, omdat een buurttent niet mogelijk was.

Successen

- 👍 Procesverbeteringen re-integratie ex-gedetineerden, zoals een betere samenwerking met PGA- en Top-X experts en een uitbreiding van de spreekuren in de PI's.
- 👍 Goede samenwerking tussen convenantpartners uitgaansgeweld.

Leerpunten

- 🔧 Aandacht voor schuldenproblematiek bij ex-gedetineerden en verkennen van de wens en mogelijkheden in het aanbieden van zorg aan jeugdige (ex-)gedetineerden.
- 🔧 Meer stewards en hosts om uitgaansgeweld te verminderen.
- 🔧 Beoogde activiteiten cameratoezicht uitvoeren nu basis op orde is.

Bereik ambities

Voordat we ingaan op het bereiken van de gestelde ambities willen we graag benoemen dat drie factoren de ontwikkeling en uitvoer van het IVP in meer of mindere mate beïnvloed hebben: 1) Dat het IVP een jaar later dan 'regulier' is opgeleverd, vanwege personele krapte 2) corona 3) Dat er gedurende de IVP-periode tijdelijk geen IVP-projectleider en teamleider veiligheid waren. Ook is het van belang op te merken dat het evalueren middels (alleen) cijfermatige doelstellingen niet raadzaam is, gezien de beperking in (politie)registraties, zoals de zogenaamde 'dark number' en omdat externe factoren van invloed (kunnen) zijn op de cijfers. Onderstaand gaan we in op het bereik van de hoofdambitie en de drie gestelde subambities.

Hoofdambitie

Voorkomen en verminderen van overlast en criminaliteit, het bewaken en herstellen van de openbare orde en het voorkomen en bestrijden van crises of rampen en bewaken van fysiek veilige woon- en leefomgeving.

- ↳ Deze hoofdambitie is breder geformuleerd dan in het IVP is uitgewerkt. Het IVP richt zich op sociale veiligheid, waar in de ambitie ook fysieke veiligheid is meegenomen.
- Respondenten geven aan dat de hoofdambitie verwoordt waar de afdeling veiligheid de afgelopen jaren aan heeft gewerkt, maar dat moeilijk te zeggen is of dit behaald is.
- Een aantal cijfermatige doelstellingen zijn behaald, maar hier lijken ook externe factoren, zoals corona aan te hebben bijgedragen.

Subambitie

Het duurzaam terugdringen of voorkomen van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit door gezamenlijk barrières op te werpen en criminele samenwerkingsverbanden aan te pakken.

- ↳ Deze subambitie is volgens respondenten te breed en ambitieus geformuleerd; gaat verder dan de reikwijdte van de gemeente Amersfoort.
- De gemeente heeft deze geformuleerde subambitie daarom niet behaald.
- Wel zijn er veel activiteiten ondernomen (deels samen met partners) die voor meer weerbaarheid enerzijds en versterking anderzijds gezorgd hebben.

Subambitie

Het verbeteren van de zorg voor kwetsbare mensen en het terugdringen van daaraan gerelateerde veiligheidsproblematiek.

- ↳ Op deze subambitie is de afgelopen jaren door de gemeente Amersfoort ingezet.
- Kennis over de opbrengst moet nog komen door het nieuwe clientvolgsysteem.
- Belemmerende factor voor het bereiken van deze subambitie betreft de beperkte opvang- en (begeleide of beschermde) woonmogelijkheden.

Subambitie

We dringen het slachtofferschap van cybercrime terug door inzicht te krijgen in de aard en omvang, het weerbaar maken van onze inwoners en ondernemers en door barrières op te werpen voor daders en dadergroepen. We streven naar een daling van slachtofferschap en een stijging van meldingsbereidheid. We hebben het eigen digitale huis op orde en bereiden ons voor op een crisis met digitale oorzaak.

- ↳ De in de subambitie genoemde activiteiten zijn uitgevoerd (met uitzondering van het voorbereiden op een digitale crisis).
- Het is wel de vraag in hoeverre het slachtofferschap hier al door is teruggedrongen. Dit lijkt om een lange(re) aandacht te vragen.
- Cybercrime neemt immers (landelijk) toe en gedragsverandering bij (potentiele) slachtoffers is moeilijk (snel) te realiseren.

Leerpunten nieuwe IVP

Tot slot formuleren we vijf overkoepelende leerpunten voor het nieuwe IVP.

Maak het IVP echt integraal: met verschillende afdelingen van de gemeente Amersfoort én partners.

Verken de meerwaarde van meer gebiedsgericht werken op het thema veiligheid, bijvoorbeeld door een veiligheidsvisie per gebied en concrete veiligheidsplannen per gebied.

Zorg voor prioriteit en capaciteit, waarmee er meer medewerkers op het thema veiligheid komen, meer continuïteit in personeel en een meer slagvaardige uitvoering van het IVP.

Gebruik het IVP als visiedocument met duidelijke prioriteiten en werk deze jaarlijks uit in concrete uitvoeringsplannen. Die ook jaarlijks gemonitord worden.

Formuleer reële ambities en meetbare activiteiten. Het gaat om concrete doelstellingen die aansluiten op de reikwijdte van de gemeente. Tenzij het een echt integraal plan wordt, dan kunnen de doelen ook integraal zijn.

1 Inleiding

Eind 2019 is door de gemeente Amersfoort het Integrale Veiligheidsprogramma (IVP) 2020-2022 opgesteld en door de raad vastgesteld. In de aanloop naar een nieuwe periode van dit Integrale Veiligheidsprogramma wil de gemeente graag terugkijken én vooruitkijken. Welke opbrengsten en lessen kunnen opgetekend worden uit de uitvoering van het IVP 2020-2022 en kunnen worden meegenomen in de ontwikkeling en de uitvoering van het nieuwe IVP? De gemeente vroeg Bureau Broekhuizen hiertoe een evaluatie uit te voeren.

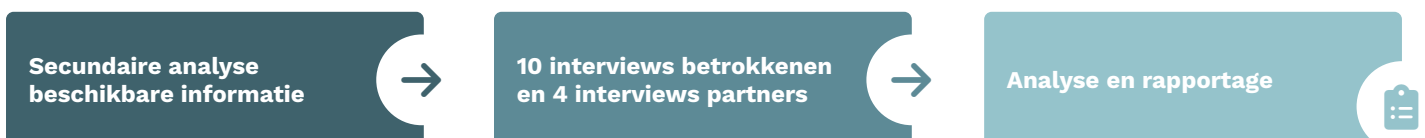
Onderzoeksvragen

De volgende vragen staan centraal in deze evaluatie:

1. In hoeverre is de algemene ambitie van het IVP 2020-2022 behaald:
 - ⊙ Het voorkomen en verminderen van overlast en criminaliteit, het bewaken en herstellen van de openbare orde en het voorkomen en bestrijden van crises of rampen en bewaken van fysiek veilige woon- en leefomgeving.
2. In hoeverre zijn de volgende sub-ambities uit het IVP 2020-2022 behaald:
3. Welke projecten, initiatieven, activiteiten zijn er tussen 2020-2022 in het kader van het IVP tot stand gekomen?
 - ⊙ Het duurzaam terugdringen of voorkomen van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit door gezamenlijk barrières op te werpen en criminele samenwerkingsverbanden aan te pakken.
 - ⊙ Het verbeteren van de zorg voor kwetsbare mensen en het terugdringen van daaraan gerelateerde veiligheidsproblematiek.
 - ⊙ We dringen het slachtofferschap van cybercrime terug door inzicht te krijgen in de aard en omvang, het weerbaar maken van onze inwoners en ondernemers en door barrières op te werpen voor daders en dadergroepen. We streven naar een daling van slachtofferschap en een stijging van meldingsbereidheid. We hebben het eigen digitale huis op orde en bereiden ons voor op een crisis met digitale oorzaak.
4. Welke projecten hebben – naar de ervaring van intern en extern betrokkenen – succes gehad?
5. Zijn er projecten die minder effect hebben gehad dan vooraf de verwachting was?
6. Wat zijn leerpunten vanuit het IVP 2020-2022 voor het toekomstige IVP?

Onderzoeksofzet

De onderzoeksofzet bestond uit kwantitatieve en kwalitatieve methodieken en uit drie onderdelen:

1. Secundaire analyse beschikbare informatie

Bij de secundaire analyse op beschikbare documenten en gegevens maakten we ten eerste gebruik van de onderzoeken en monitoren die de afdeling O+S van de gemeente Amersfoort uitvoert en de door hen aangeleverde gegevens op het gebied van veiligheid. Het gaat om politieregistraties, bevindingen van enquêtes onder bewoners en andere relevante cijfers – bijvoorbeeld van Zichtopondermijning.nl die (direct) gerelateerd zijn aan de hoofd- ambitie van het IVP en de sub-ambities van het IVP (zie de eerste twee onderzoeksvragen). Deze cijfers staan integraal opgenomen in [bijlage 1](#).

Ten tweede hebben we beschikbare (veelal open) bronnen geanalyseerd. Het gaat om verschillende collegeberichten aan de raad (2020 tot nu), het hoofdstuk Veiligheid en Handhaving in de Jaarstukken 2020 en 2021 en Raadsinformatiebrieven op het gebied van veiligheid. Het gehele overzicht van geanalyseerde documenten staat in [bijlage 2](#).

2. Interviews

Bureau Broekhuizen voerde aan de hand van een semigestructureerde topiclijst negen interviews uit met de betrokken ambtenaren van de gemeente Amersfoort (via Teams of op locatie). Het gaat om beleidsadviseurs en projectleiders van de gemeente Amersfoort die bij de uitvoering van het IVP betrokken waren of zijn. Hiernaast zijn er drie interviews geweest met samenwerkingspartners: de politie, Zorg en Veiligheidshuis, RIEC Midden-Nederland.

Naam	Thema	Datum
1. Sylvana Leloux	Openbare orde	30 mei
2. Dederike Bakker	IVP	30 mei
3. Anthonie Drenth	Digitale veiligheid	31 mei
4. Ylse Boeve	Woninginbraak, cameratoezicht, NGE	31 mei
5. Renée Wernand en Selma Bommel	Zorg en Veiligheid	2 juni
6. Alien Horst	Re-integratie ex-gedetineerden	9 juni
7. Sanne Beukers	Ondermijning en Weerbaarheid	9 juni
8. Sonja Pouw	Uitgaansgeweld	10 juni
9. Paul Steenkist	Voormalig Zorg en Veiligheid	30 juni
10. Suzanne Robijn	Fysieke Domein	14 juli
11. Cathy Al Bazi	Afdeling Samen Leven	Per e-mail

Naam	Organisatie	Datum
1. Karel van Duijvenbooden en Willem Karsemeijer	Zorg en Veiligheidshuis	21 juni
2. Remco Meijer	Politie Amersfoort	23 juni
3. José van Gammeren	RIEC Midden-Nederland	29 juni
4. Ronald Jaspers Focks	Politie Amersfoort	30 juni

3. Check feitelijke onjuistheden

De weergave van activiteiten op een bepaald thema (de eerste paragrafen elk hiernavolgend hoofdstuk) is bij de respondenten teruggelagd voor een zogenaamde ‘check op feitelijke onjuistheden’.

4. Analyse en rapportage

De informatie die in de twee onderzoeksfases is opgehaald, is in samenhang geanalyseerd om een antwoord te geven op de geformuleerde onderzoeksvragen.

5. Leescommissie

De conceptrapportage is besproken in een leescommissie, waarna de rapportage is afgerond en definitief opgeleverd.

Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd:

2

Weerbaarheid en ondermijning

3

Zorg en veiligheid

4

Digitale weerbaarheid

5

Bestaand beleid

6

Bereik ambities en leerpunten voor het nieuwe IVP

Bijlage 1 - Cijfermatige ontwikkelingen

In bijlage 1 bevinden zich de cijfermatige ontwikkelingen op de thema's uit het IVP. Waar relevant verwijzen we in de hoofdtekst naar deze bijlage.

Bijlage 2 - Documenten

In bijlage 2 bevinden zich de documenten die voor de evaluatie geanalyseerd zijn.

2 Weerbaarheid en ondermijning

In dit hoofdstuk bespreken we per subthema welke activiteiten, projecten en initiatieven er vanaf 2020 tot het moment van schrijven (juni-juli 2022) zijn ondernomen op het onderdeel Weerbaarheid en ondermijning – één van de drie prioriteiten van het IVP 2020-2022. We gaan hierbij na of de ondernomen activiteiten in lijn zijn met de voorgenomen activiteiten.

We sluiten het hoofdstuk af met het benoemen van successen binnen dit thema (mooie opbrengsten en succesvolle projecten) en met leerpunten, wat kan er voor het komende IVP beter?

Subambitie

Het duurzaam terugdringen of voorkomen van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit door gezamenlijk barrières op te werpen en criminele samenwerkingsverbanden aan te pakken.

2.1 Uitvoering IVP – weerbaarheid en ondermijning

Het laatste decennium zijn de toenemende gevolgen van ondermijnende criminaliteit steeds meer zichtbaar geworden. Deze verwevenheid van georganiseerde criminaliteit met de bovenwereld kan voor talloze problemen zorgen, zoals onveilige situaties in wijken (door drugslabs en brandgevaarlijke hennepkwekerijen), bedreiging van bestuurders en ambtenaren en betrokkenheid van jongeren in drugscriminaliteit.

In Amersfoort zijn er in 2021 61 politieregistraties van drugshandel; 3,9 op 10.000 inwoners. Dat ligt onder het gemiddelde van soortgelijke gemeenten³: 8,2 per 10.000 inwoners. Het aantal registraties van drugshandel fluctueert, maar tussen 2012 en 2021 lijkt er wel sprake van een licht afnemende trend. Van de respondenten van de Veiligheidsmonitor (2021) geeft 20% aan dat drugshandel in de buurt voorkomt en 3% heeft hier veel overlast van. Voor beide percentages geldt dat dit relatief iets minder vaak is dan in andere soortgelijke gemeenten. Voor meer informatie, zie het [thema drugscriminaliteit in bijlage 1](#).

In 2021 zijn er in Amersfoort 30 registraties van witwassen, hetgeen een stabiel aantal betreft vanaf 2015. Tussen 2012 en 2015 heeft er wel een stijging plaatsgevonden. Deze toename is ook zichtbaar bij vergelijkbare gemeenten. Meer informatie staat bij het [thema witwassen in bijlage 1](#). Het aantal registraties van mensensmokkel⁴ fluctueert in Amersfoort tussen 2012 en 2021 tussen de 0 en 2. In de afgelopen vier jaren zijn hiervan geen registraties. Voor alle gegevens, zie het [thema mensensmokkel in bijlage 1](#).

Bewustwording en weerbaarheid gemeente

De gemeente Amersfoort wil haar eigen weerbaarheid vergroten door haar medewerkers meer bewust en alert te maken van ondermijnende invloeden. Het streven is dat medewerkers veilig(er) en integer werken en signalen van (ondermijnende) criminaliteit herkennen en melden. De weerbaarheid van de gemeente Amersfoort bestaat dus uit verschillende thema's: ondermijning, integriteit en agressie en geweld (Veilige Publieke Taak). De gemeente heeft gedurende de IVP-periode verschillende activiteiten ondernomen om de gemeente meer bewust en weerbaar te maken. Deze activiteiten staan in het schema weergegeven, waarbij een (enigszins arbitraire) indeling gehanteerd is tussen het bredere thema weerbaarheid en de smallere thema's agressie en geweld, integriteit en ondermijnende criminaliteit.

3. Gemeenten met 100.000-300.000 inwoners.

4. Mensensmokkel is niet hetzelfde als mensenhandel, ook komen ze vaak wel in combinatie voor. Voor meer informatie, zie [website](#)

Alle informatie over integriteit, agressie en ondermijning is onder het overkoepelende thema 'weerbare organisatie' op Intranet geplaatst. Deze website is in de Veiligheidsweek 2021 gestart en gepromoot door dagelijkse pushberichten naar verschillende onderdelen van de website.

Juni 2022 was er een inspiratiedag, waarbij zes van de dertig workshops een aan weerbaarheid gerelateerd thema hadden: agressie (2), integriteit (2) en ondermijning (2).

Sinds eind 2020 moeten alle nieuwe medewerkers een VOG overleggen.

Een gespreksleidraad over kwetsbare functies nadert de laatste fase van ontwikkeling.

Weerbaarheid

Er is een nieuw gemeentebreed agressiebeleid ontwikkeld. Hiernaast is er een aanbod van verschillende agressietrainingen. Afdelingsmanagers zijn geïnformeerd over het nieuwe beleid, inclusief de nieuwe GIR-app.

Eind juni 2022 was er een workshop met politie en OM over het aangifte- of meldingsproces van agressie en geweld (voor teammanagers met 1 of 2 medewerkers per team).

Agressie en geweld

Met de raad is tweemaal gesproken over integriteit, waarbij onder andere de gedragscode en morele oordeelsvorming ter sprake is geweest. Weerbaarheid is hiernaast als thema opgenomen in inwerkprogramma nieuwe raad.

In het Districtelijk Veiligheidscollege is er gesproken over integriteit.

Uitbreiding aantal vertrouwenspersonen van één naar vier.

Integriteit

Alle boa's zijn getraind op signalen van ondermijnende criminaliteit. Zeven boa's hebben een training in het herkennen van valse documenten gekregen.

Er is een 'vrmo' (vrijdagmorgen) georganiseerd met het college over ondermijning en jeugd.

Op diverse afdelingen zijn presentaties gehouden, bij belastingen, bouwinspecteurs, gebiedsmanagers en boa's.

Ondermijning

Het grote aantal uitgevoerde activiteiten (weergegeven op de voorafgaande pagina) komen overeen met de activiteiten die in het IVP 2020-2022 genoemd stonden bij de kopjes Bewustwording en Veiligheid en Integriteit.

Inzet bestuurlijk instrumentarium

De gemeente Amersfoort wil onder andere weerbaar tegen ondermijning zijn door het inzetten van haar bestuurlijk instrumentarium. Door de mogelijkheden van de Wet Bibob en de APV goed in te zetten kunnen criminelen belemmerd worden die illegaal gebruik willen maken van legale structuren.

De gemeente heeft de IVP-periode (2020 tot nu) op verschillende manieren gestreefd meer en beter gebruik te (kunnen) maken van het bestuurlijk instrumentarium:

- ➔ Het gemeentelijke Bibob-beleid is verruimd, up-to-date gemaakt en vastgesteld (Uitbreiding Bibob Beleidslijn 2021). En er zijn APV-wijzigingen voorgesteld en/of doorgevoerd. Hierdoor kan het Bibob-instrumentarium op meer terreinen worden toegepast, bijvoorbeeld ook op zorgfraude.
- ➔ Het streven is Bibob vaker toe te passen: op vastgoedtransacties, subsidieverlening en aanbestedingen. Tot dusverre is er met name toetsing bij horeca, coffeeshops en seksinrichtingen. Voor de bredere toepassing worden indicatoren en werkprocessen ontwikkeld en krijgen medewerkers een Bibob-opleiding. Medewerkers van het Sociaal Domein en Vastgoed hebben inmiddels een basisopleiding Bibob gedaan (via het RIEC). Een verdieping op vastgoed en zorgfraude volgt voor de zomer.
- ➔ De wenselijkheid en mogelijkheid tot een vergunningplicht voor de autobranche is onderzocht. Hier wordt (met name vanwege disproportionaliteit) vanaf gezien.
- ➔ De gemeente heeft een initiërende rol gespeeld in het ontwikkelen van regionaal model Bibob beleid.
- ➔ In 2020 is deelgenomen aan een regionaal verbetertraject ter vergroting van de kwaliteit en snelheid van bestuurlijke rapportages en daaraan gerelateerde inzet van bestuurlijk instrumentarium.

Alle in het IVP benoemde actielijnen zijn in de afgelopen jaren tot uitvoer gebracht: het gebruikmaken van het bestuurlijk instrumentarium, het uitbreiden van het vergunningsverleningsproces met een bestuurlijke rapportage, regionale afstemming van wet- en regelgeving en het onderzoeken van de mogelijkheid en de wenselijkheid van een vergunningplicht voor de autobranche.

Het zogenaamde 'bestuurlijk instrumentarium' is vanaf 2020 ook beduidend vaker ingezet dan in de periode 2018-2019 (zie tabel 1), al lijkt deze inzet wel weer af te nemen naar 2021 en 2022.

De bij de inzet van het bestuurlijk instrumentarium betrokken medewerker geeft aan dat corona ervoor gezorgd heeft dat er minder capaciteit was voor de inzet van het bestuurlijk instrumentarium. Een deel van de inzet was namelijk gericht op de handhaving van coronamaatregelen en deelname aan het 'juridisch loket COVID' van de Veiligheidsregio Utrecht (VRU).

Overigens geeft tabel 1 geen volledig beeld, aangezien de bestuurlijke sanctie op basis van Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) en informatie over de inzet van de Wet Bibob hier niet in op zijn genomen⁵.

5. Deze zijn door de gemeente niet aangeleverd.

Tabel 1 Inzet bestuurlijk instrumentarium gemeente Amersfoort, 2018-2022 (Q1 en Q2)

		2018	2019	2020	2021	2022
Opgelegde lasten onder dwangsom	Drugsdealen straat (art.2:74a APV)	-	8	19	12	5
	Vervoer inbrekerswerktuig (art. 2:44 APV)	7	3	14	4	-
Damocles – 13b Opiumwet	Waarschuwing	-	1	6	5	3
	Sluiting woning	1	2	2	3	2
	Sluiting bedrijfspand	3	1	-	1	-
Illegale prostitutie (art. 3:4 APV)	Waarschuwing	-	2	-	5	1
	LOD	-	-	1	2	-
	Sluiting			3	3	1
Overige	Overige sluiting APV	2	2	0	0	0
	Gebiedsverbod Voetbalwet	2	0	2	2	2
Totaal		15	19	47	37	14

De komende periode staat in het teken van het daadwerkelijk toepassen van de verruimde mogelijkheden. Hetgeen met name gestimuleerd gaat worden door het trainen van medewerkers in de mogelijkheden en toepassing van het Bibob-instrumentarium.

Verbeteren bestuurlijke informatiepositie

Het in het IVP beoogde doel is de informatie van de gemeente (uit gegevensbronnen en informatiestromen) zo goed mogelijk te gebruiken voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Hiertoe zijn sinds 2020 de volgende initiatieven ontplooid:

- ➔ Onderzoek in 2021 van de Studenten Academie van de Stad naar ondermijning in relatie tot horeca, resulterende in aanbevelingen en een lijst met indicatoren voor toezichthouders en horecacontroles: De achterkant van Amersfoort.
- ➔ Sinds eind 2020 is er een intern meldpunt (e-mailadres) voor ondermijnende criminaliteit.
- ➔ Onderzoek naar aard en omvang illegale prostitutie (Nuismer, 2021). Dit onderzoek is niet openbaar beschikbaar.
- ➔ Doorlopende zoektocht naar beste manier om (gecombineerde) gegevens van de gemeente te gebruiken voor proactief handelen tegen ondermijnende en ongewenste activiteiten.
- ➔ Op dit moment wordt de meerwaarde van de signaleringstool (alerting met een 'vlaggetje') van Almere onderzocht.

In het IVP stond bij dit thema als activiteit benoemd te verkennen wat de wens en kans is van het ontwikkelen van een veiligheidsinformatieknooppunt (VIK). Een VIK is een plek waar informatie van verschillende afdelingen en systemen samenkomt en gecombineerd kan worden om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan. Enkele gemeenten hebben inmiddels (een variant van) een VIK in gebruik, zoals Breda en Helmond. De tot nu toe uitgevoerde verkenning van deze varianten door de gemeente Amersfoort heeft nog niet tot de vondst van een VIK geleid dat voldoet aan de behoefte van de gemeente Amersfoort dat er vanuit gecombineerde bronnen, zonder een eigen bevraging, signalen van risico's komen. Op dit moment lijken de privacyregels een dergelijk systeem onmogelijk te maken. Op dit moment wordt een VIK door gemeenten met name gebruikt om verschillende systemen (bijvoorbeeld in het kader van een Bibob-toets) in één keer te bevragen. In het najaar begint er een stagiaire die onderzoek gaat doen naar welke informatiesystemen de gemeente heeft en mag gebruiken voor ondermijning. Deze stagiaire gaat ook een nieuwe ronde langs gemeenten maken om de laatste ontwikkelingen van de VIK's op te halen.

Op dit moment wordt door de gemeente Amersfoort verkend of de signaleringstool van de gemeente Almere – waarbij op casusniveau een vlaggetje komt te staan dat een andere afdeling in de gemeente er ook mee bezig is – voor de gemeente Amersfoort van meerwaarde kan zijn.

Het wordt door de gemeente zelf aan de ene kant als gemiste kans gezien dat de gemeente (met name door beperkte capaciteit) niet zelf op zoek gaat naar signalen. Waar sommige andere gemeenten dit wel doen, bijvoorbeeld door de inzet van een zogenaamde ‘snuffelhond’. Aan de andere kant schetst de gemeente dat aan een dergelijke inspanning wel een principiële (en onder andere vanwege capaciteit ook politieke) vraag aan ten grondslag ligt: hoe ver ga je als gemeente in de opsporing, is dit een gemeentelijk taak? Dit vraagt om een visie, waarvan enkele partners tijdens interviews aangeven dat ze daar behoefte aan hebben (waarover meer bij leerpunten).

Intensiveren lokale aanpak

De gemeente gaf in het IVP 2020-2022 aan te willen komen tot een lokale aanpak die leidt tot het terugdringen en verstoren van georganiseerde criminaliteit en de overlast die daar uit voortvloeit. Zij wil dit doen door de bestaande gezamenlijke aanpak te intensiveren en systematischer in te richten. Hiertoe zijn sinds 2020 de volgende stappen ondernomen:

- ➔ In een lokaal overleg met verschillende gemeentelijke afdelingen, politie, RIEC worden signalen van ondermijning opgepakt. Het aantal signalen – en daarmee ook casuïstiek – neemt toe. Het overleg is nu 1x per twee weken, in plaats van 1x per zes weken.
- ➔ Grotere casuïstiek is districtelijk opgepakt met politie, OM en Belastingdienst.
- ➔ Er is deelgenomen aan een regionaal programma Straatwaarden, gericht op cocaïnehandel (waarover meer in hoofdstuk 3).
- ➔ In het kader van de branchegerichte aanpak is op een specifiek bedrijventerrein ingezet op een specifieke branche (zowel preventief als repressief).
- ➔ De mogelijkheid wordt verkend van het doorontwikkelen van het hennepconvenant in een (regionaal) drugsconvenant.

Hoewel er geen overzicht is van de uitgevoerde controles, acties binnen Amersfoort⁶, komen er uit documentatie wel enkele aantallen en resultaten naar voren van de (lokale) aanpak van ondermijnende criminaliteit:

- In de eerste maanden van 2020 zijn er 15 integrale controles gedaan. In vier gevallen werd illegale prostitutie vermoed en geconstateerd, waar mogelijke bestuurlijke bevoegdheden zijn gebruikt en panden gesloten.
- Hiernaast is in de eerste maanden van 2020 een grote controle bij autobedrijven in de Isselt gedaan.
- Aantreffen van een groot drugslab in 2021 (n.a.v. een integrale controle door meldingen uit de buurt): maandelijks 750.000 euro productie synthetische drugs.
- In 2021 zijn er 17 controles gedaan in het kader van illegale prostitutie.

Hiernaast heeft het project Straatwaarden (waarover later meer bij hoofdstuk 3) tot een zogenaamde klapdag geleid waarbij 10 dealers zijn opgepakt én tegelijkertijd geïnvesteerd is op het maatschappelijk effect (door op scholen gesprekken te houden).

⁶ Ondermijning is een overkoepelend thema, waarbij controles soms met meerdere afdelingen worden gedaan, maar soms ook door één afdeling – in het kader van een regulier proces (zoals een adresonderzoek bij Burgerzaken). Er is daarom geen (totaal)overzicht van controles.

Weerbare stad

In het IVP 2020-2022 staat het streven dat Amersfoortse buurten voldoende weerbaar zijn, waardoor het voor criminelen minder aantrekkelijk wordt zich er (ongezien) te vestigen.

Om de weerbaarheid van de stad te vergroten heeft de gemeente de afgelopen jaren de volgende activiteiten en projecten ontplooid:

- ➔ Bewustzijn van burgers wordt vergroot door aan hen te communiceren als er iets speelt in de actualiteit. Zoals het benoemen van meldmogelijkheden in een artikel over een drugsvondst en verschillende uitingen bij de Week van de Veiligheid 2021: hennepcontainer, uitdelen geur- en signaalkaarten, workshop voor ondernemers (signalen herkennen) en een special over veiligheid in de Stadskrant.
- ➔ Lidmaatschap Meld Misdad Anoniem (MMA) vanaf oktober 2020 en communicatie hierover naar burgers. Vanaf mei 2022 zet Amersfoort met MMA actief in op meldingsbereidheid: door de social-media campagne Drugslabs en de inzet van de hennepcontainer in Nieuwland en (na de zomer) op De Isselt. In het najaar komt er nog een informatieavond voor ondernemers.
- ➔ Tijdens de corona-lockdowns is actief ingezet op de weerbaarheid van financieel kwetsbare horecaondernemers door signaalkaarten uit te (laten) reiken.
- ➔ De gemeente werkt in een PPS-construct samen met drie beveiligingsorganisaties, die onder andere actief zijn op bedrijventerreinen. Er is afgesproken gezamenlijk ondermijning tegen te gaan. De organisaties zijn vervolgens getraind in het leren herkennen van signalen van ondermijning. Zij mogen deze signalen direct bij de gemeente melden.

De bovenstaande actielijnen zijn gericht op meer bewustzijn over en daarmee weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit, waarbij het melden hiervan wordt gestimuleerd.

Mensenhandel

De gemeente Amersfoort wil mensenhandel (seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting) tegengaan, zo staat in het IVP 2020-2022 weergegeven. In de IVP-periode (2020 tot nu) is hier op de volgende wijze aan vormgegeven:

- ➔ Er is een gemeentelijke aandachtsfunctionaris aangewezen.
- ➔ Meldroutes en -lijnen tussen partijen zijn verduidelijkt. En signalen worden (zoals eerder vermeld) nu opgepakt in het lokale ondermijningsoverleg.
- ➔ De inzet van (zorg)partners, zoals Veilig Thuis, Tussenvoorziening en Pretty Woman, is gecontinueerd.
- ➔ De netwerkpartners zijn inzichtelijk gemaakt en begin 2021 gedeeld in een netwerkbijeenkomst voor deze partners.
- ➔ De gemeente Amersfoort zit in een regionale werkgroep. Het streven is een regionale ketenregisseur en een aandachtsfunctionaris per gemeente te krijgen.
- ➔ Bij de komst van vluchtelingen uit Oekraïne is ervoor gekozen snel met hen te communiceren (via pamfletten) over het gevaar van mensenhandel.

In het IVP staan bij het onderdeel Weerbaarheid en Ondermijning de thema's problematische jeugdgroepen en het tegengaan van criminele doorgroei van jongeren én een jaarlijkse Top 200-aanpak. Vanwege de overlap met het thema PGA (Persoonsgerichte Aanpak) van het onderdeel Zorg en Veiligheid (het volgende hoofdstuk) is besloten dit samen te voegen en bij het onderdeel Zorg en Veiligheid te bespreken.

2.2 Successen en leerpunten

Successen

Meer interne bewustwording en signalen

Er zijn signalen dat het bewustzijn van het college, de gemeenteraad en de medewerkers is vergroot. Twee voorbeelden van het toegenomen bewustzijn: 1) De uitbreiding van de Bibob-toepassing is vrij direct geaccepteerd. De risico's van ondermijning worden gezien en er is acceptatie dat de gemeente een rol kan spelen in de aanpak ervan. 2) Er is sprake van een toename van meldingen en signalen in het lokale ondermijningsoverleg. Dit overleg vindt nu ook tweewekelijks in plaats van zeswekelijks plaats. De toename aan signalen komt overigens niet alleen door de toename van interne bewustwording. Deze toename komt waarschijnlijk ook doordat de gemeente nu is aangesloten bij Meld Misdaad Anoniem (en daar dus meldingen van ontvangt) en doordat mensenhandel (naast drugscriminaliteit) als thema aan het overleg is toegevoegd. Ook spelen bij de toename van bewustzijn waarschijnlijk externe factoren een rol, namelijk de toenemende landelijke drugs- en geweldsincidenten en (media)aandacht voor ondermijnende criminaliteit.

Routine in het uitvoeren van (integrale) controles

Hoewel veel controles door de gevolgen van Covid-19 niet door zijn gegaan, hebben de controles die wel doorgang hebben gevonden voor meer routine gezorgd, waardoor deze beter lopen. Het is duidelijk(er) wat de mogelijkheden zijn naar aanleiding van een signaal en hoe er aan (aanvullende) informatie gekomen kan worden. Verwachtingen en werkwijzen zijn beter afgestemd (tussen politie en gemeente), bijvoorbeeld hoe je omgaat met gevoelige informatie en op welke wijze je gezamenlijk een controle uitvoert.

Regionale bijdrage

Verschillende (externe) respondenten spreken hun waardering uit over de wijze waarop Amersfoort een bijdrage levert aan regionale ontwikkelingen op het gebied van (het tegengaan van) ondermijning en bredere veiligheidsthematiek. Ze benoemen als voorbeelden de voortrekkersrol van Amersfoort bij de ontwikkeling van het [Regionaal model Bibob beleid](#) en het voorzitterschap van de burgemeester van het Districtelijk Veiligheidscollege.

Leerpunten

Inzet bestuurlijk instrumentarium

Enkele respondenten vragen zich af of de mogelijkheden van het bestuurlijke instrumentarium en andere gemeentelijke mogelijkheden (zoals het houden van een stop- of bewustwordingsgesprek) op dit moment optimaal benut worden door de gemeente Amersfoort. Zij ervaren een soms beperkte opvolging door de gemeente, bijvoorbeeld naar aanleiding van een actie of controle. De respondenten geven aan dat dit kan komen door onvoldoende capaciteit en (specifieke) expertise; handelingsverlegenheid. Ook zou er sprake kunnen zijn van terughoudendheid vanwege een politiek bestuurlijke keuze of visie hierin.

Visie, prioriteit en capaciteit

Verschillende respondenten raden de gemeente aan meer een visie te ontwikkelen over de gemeentelijke rolname op het gebied van ondermijning. Waar staat de gemeente voor, in hoeverre wil de gemeente haar controlerende bevoegdheden inzetten, wat zijn concrete thema's waar de gemeente zich op in wil zetten? Deze visie kan het samenwerken met partners verbeteren, omdat zij dan goed weten 'wat ze aan de gemeente hebben'.

“Je kan heel veel doen, maar de vraag is hoe ver je wil gaan als gemeente. Wil je panden sluiten? Wil je bij bedrijven binnenstappen? Wat voor beeld wil je neerzetten als gemeente? Hoe verhoudt die handhavende/toezichhoudende kant zich tot de kant van een gemeente waar je fijn kan ondernemen? Dit zijn allemaal afwegingen die elkaar raken.

Hiernaast benoemen enkele respondenten dat de prioriteit voor (ondermijnende) criminaliteit bij de gemeente beperkt lijkt te zijn geweest in de afgelopen IVP-periode. Voor een middelgrote gemeente valt de beperkte personele bezetting hen op. De respondenten pleiten voor meer prioriteit, samengaand met een interne (raad) en externe (Rijk) lobby voor meer financiën⁷.

Verbeteren informatiepositie

In verschillende interviews komt naar voren dat het – voor een grotere bijdrage aan het verstoren van (ondermijnende) criminele processen – belangrijk is dat de informatiepositie van de gemeente Amersfoort verbetert. Zo geven enkele respondenten aan dat in sommige gemeenten, zoals Utrecht, er een grondige netwerkanalyse is gedaan van criminele samenwerkingsverbanden in de stad, zodat er een evenredig grondig plan gemaakt kan worden om deze aan te pakken. Uit een dergelijke analyse (samen met de politie) kan zichtbaar worden wie er (volledig) repressief wordt aangepakt en wie bijvoorbeeld een plek krijgt in de TopX (onder regie van het Zorg en Veiligheidshuis) of de PGA Volwassenen of Jeugd (onder regie van de gemeente). De gemeente kan hierin initiatiefnemer richting de partners zijn. Deze respondenten benoemen dat alleen met een dergelijke inspanning het mogelijk is de subambitie 'duurzaam terugdringen of voorkomen van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit' te bereiken.

Andere respondenten benoemen de meerwaarde van het samenbrengen van gemeentelijke informatiebronnen ten behoeve van een informatiegerichte aanpak (waar de gemeente Amersfoort zich al wel in verdiept heeft, maar nog niet tot concrete stappen heeft geleid, zoals eerder benoemd).

Weerbaarheid ondernemers vraagt (meer) aandacht

De gevolgen van Covid-19 zijn aangegrepen om ondernemers te wijzen op risico's van betrokkenheid bij ondermijnende criminaliteit. Door de hoge urgentie van de moeilijke situaties waarin veel ondernemers verkeerden (vanwege de terugkerende sluitingen) is het de vraag in hoeverre urgentie is gevoeld van de gevolgen van het faciliteren van criminaliteit. Met de huidige leegstand blijft het daarom van belang te investeren op de weerbaarheid van ondernemers (bijvoorbeeld in samenwerking tussen de afdeling veiligheid en de gebiedsontwikkelaars en gebiedsmanagers).

7. In het recente Amersfoortse coalitieakkoord ([Coalitieakkoord 2022-2026](#)) staat overigens in de financiële begroting een jaarlijks bedrag van 150.000 op het thema ondermijning. Dit blijkt niet te dienen voor extra capaciteit om georganiseerde misdaad te voorkomen, maar voor het structureel maken van incidentele gelden. Het gaat dus om een continuering (en structureel maken) van de huidige (beperkte) personele bezetting op dit thema.

Van een incidentgerichte naar een programmatische (communicatie)strategie

Tot dusverre is bewust gekozen voor communiceren met burgers wanneer er iets speelt – omdat de gemeente er van uit gaat dat dit het meest effectief is. De stap wordt nu gezet – onder meer via de campagne met Meld Misdaad Anoniem – om ook generieke campagnes in te zetten. Een meer gestructureerde, programmatische aandacht zou in de toekomst ook een zinvolle doorontwikkeling zijn voor het vergroten van het interne bewustzijn en de interne kennis: een opleidingsplan, waarbij er per afdeling of functie een op maat aanbod komt (aangezien de verschijningsvormen van ondermijning kunnen verschillen). Hierbij kunnen breder tot dusverre het geval was afdelingen worden meegenomen (intern én extern) en verdieping plaatsvinden, bijvoorbeeld aandacht voor arbeidsuitbuiting en bouwfraude bij bouwinspecteurs. Betrokkenen benoemen dat ook breder – voor het gehele IVP – programmatische communicatie een aanbeveling betreft – zodat communicatie niet alleen maar ad-hoc plaatsvindt⁸. De communicatie zou dan ook gericht kunnen worden op het versterken van het vertrouwen van burgers in de gemeente.

Meer aandacht voor preventie in de aanpak bedrijventerreinen

Waar de aanpak van bedrijventerreinen in eerste instantie de nadruk legde op repressie (controles), is er voor gekozen in een tweede fase zowel op preventie en repressie in te zetten. Waarbij de rollen en mogelijkheden van partners van de gemeente (publiek en privaat) beter worden benut en worden versterkt. De gemeente wil hierin (meer) de regierol nemen.

Verkenning andere invulling lokaal ondermijningsoverleg

Het Amersfoortse lokale overleg wordt op dit moment tweewekelijks gehouden. Een lijst met meldingen van Meld Misdaad Anoniem vormt hiervoor (grotendeels) de agenda. Respondenten geven aan dat (bijvoorbeeld in vergelijking met andere gemeenten) dit overleg enigszins ‘aan de oppervlakte blijft’, dat weinig casussen ‘diepgaand’ worden opgepakt (dat er bijvoorbeeld twee uur aan één casus wordt besteed). Een mix tussen een tweewekelijks overleg met kleine signalen en acties en een minder frequent (bijvoorbeeld zeswekelijks) overleg waarin grotere casuïstiek wordt opgepakt en besproken lijkt de verkenning waard.

Monitoring integrale controles

Op dit moment is er geen totaaloverzicht van de integrale controles die in Amersfoort uitgevoerd zijn om (ondermijnende) criminaliteit tegen te gaan. Om inzicht te krijgen in de mate waarin de integrale aanpak in Amersfoort op dit domein vorm wordt gegeven (en hoe zich dat over tijd ontwikkelt), is het aan te raden het aantal integrale controles te monitoren, bijvoorbeeld per jaar en naar thema. Hierbij kan ook de opbrengst van deze controles worden bijgehouden, hetgeen (samen met informatie over de werkwijze en samenwerking) input kan zijn voor de evaluatie van integrale controles – en de mogelijke sterke en verbeterpunten.

8. Hierbij wordt aangehaald dat er 'ooit' een communicatieplan was bij Team Veiligheid, dat zich met name richtte op het IVP.

3 Zorg en Veiligheid

In dit hoofdstuk staat de inzet van de gemeente Amersfoort op het gebied van Zorg en Veiligheid – tijdens de periode 2020-2022 centraal. We bespreken we per subthema welke activiteiten, projecten en initiatieven er zijn ondernomen op het onderdeel Zorg en Veiligheid– één van de drie prioriteiten van het IVP 2020-2022.

We beschrijven hierbij (in grote lijn) in hoeverre de uitgevoerde activiteiten overeenkomen met de in het IVP beoogde activiteiten.

We sluiten het hoofdstuk af met het benoemen van successen binnen dit thema, mooie opbrengsten, succesvolle projecten en met leerpunten, wat kan er voor het komende IVP beter?

Subambitie

Het verbeteren van de zorg voor kwetsbare mensen en het terugdringen van daaraan gerelateerde veiligheidsproblematiek.

3.1 Uitvoering IVP – Zorg en Veiligheid

Doorontwikkelen PGA

Zeer complexe casuïstiek met een strafrechtelijke component wordt in de gemeente Amersfoort opgenomen in de Top-X-aanpak. Het gaat om een veertigtal casussen die onder regie liggen bij het Zorg en Veiligheidshuis⁹. Hiernaast is er een lokale Persoonsgerichte Aanpak (PGA), bestaande uit een PGA-jeugd en een PGA-volwassenen (woonoverlast en ernstige overlast en criminaliteit)¹⁰.

De gemeente wil de PGA doorontwikkelen middels drie sporen, zo staat in het IVP 2020-2022:

- A** intensiveren samenwerking en knelpunten aanpakken,
- B** onderzoeken mogelijkheden voor het uitbreiden van de aanpak met een gezinsgerichte aanpak,
- C** doorontwikkeling van de PGA-jeugd richting een netwerkgerichte aanpak.

Per onderdeel beschrijven we onderstaand wat de gemeente Amersfoort in de periode 2020 tot nu heeft ondernomen.

⁹. Dit zijn er meestal rond de 40. Elk jaar komen er rond de 10 nieuwe personen in en gaan er ook ongeveer 10 personen uit.

¹⁰. Bij de PGA jeugd zijn er 45 a 60 casussen en 1 FTE voor regie. Bij de PGA Volwassenen 35 a 50 casussen en 3 FTE voor regie.

A**Samenwerken en knelpunten aanpakken**

- ➔ Nieuw clientvolgsysteem voor de PGA (met Utrecht, Nieuwegein en het Z&VH).
- ➔ RadarAdvies voert een actie-onderzoek uit op een grote groep jongeren binnen een jeugdthunk, waar zorgen over zijn. Hierbij kijken ze naar de samenwerking tussen het JIT, jongerenwerk en SWA, waarin verbeterpunten direct worden ingevoerd.
- ➔ Opschalingsroutes zorg- en veiligheidspartners zijn bekeken en aangescherpt.
- ➔ Wekelijks WvGGZ-overleg tussen PGA, Top-X en Team Complexe Casuïstiek. Het overleg gaat breder dan alleen WvGGZ en betreft daarmee een algemeen afstemmingsoverleg.
- ➔ Multidisciplinaire Overleggen (MDO's) waarin de direct betrokkenen van de PGA-client aanwezig zijn (i.p.v. vertegenwoordigers van organisaties), in aanvulling op de PGA overleggen (die nu iets minder frequent kunnen plaatsvinden).
- ➔ Start beschrijven, aanscherpen en verbeteren instroomproces (triage) en doorverwijzingsproces PGA-casuïstiek.

Bovenstaande opsomming laat zien dat er in de afgelopen jaren op verschillende manieren gewerkt is aan de in het IVP beoogde verbetering van (de samenwerking rondom de) PGA-aanpak. Het eindpunt van de professionaliseringsslag is nog niet in zicht; er is hierin sprake van een continue beweging. De focus ligt op dit moment en de nabije toekomst met name op het verbeteren van het instroomproces, zodat er einde komt aan wat omschreven is als 'een ongeleide instroom'. Het aantal casussen in de PGA zal worden beperkt en de afstemming tussen verschillende overlegtafels, gremia en binnen de afdeling veiligheid worden verbeterd ('helderheid over wie welke casus oppakt'). Zo is het plan om het Team Complexe Casuïstiek ook aan het nieuwe triage-overleg te laten aansluiten.

B**Onderzoeken mogelijkheden gezinsgerichte aanpak**

- ➔ Pilot met een gezin met een crimineel gezinslid. Door een systemische aanpak en gebruik van de doorbraakmethodiek worden hulp, zorg en toekomstperspectief geboden aan de kinderen in het gezin.

Het onderzoeken van de mogelijkheden van een gezinsgerichte aanpak (benoemd in het IVP), heeft in de praktijk vorm gekregen middels een pilot met een gezin met meerdere kinderen en criminele invloeden van binnen het gezin. Het doel van deze gezinsgerichte aanpak is het beschermen van kinderen, broertjes en zusjes tegen deze criminele invloeden. In de pilot is bij het gezin een hulpverlener betrokken die door de kinderen zelf is gekozen. De pilot – waarbij Bureau Beke en SPW als onderzoeksorganisaties betrokken zijn – wordt op het moment van schrijven bijna afgerond.

C**Doorontwikkelen PGA-jeugd naar een netwerkgerichte aanpak**

- ➔ Amersfoort heeft (o.a. i.s.m. Bureau Beke) de Monitor Fluïde Netwerken (MFN) ontwikkeld, waarvan een eerste inzet in vijf wijken (een pilot) tot een beeld van vijf fluïde jeugdnetwerken heeft geleid (50 jongeren) en één crimineel jeugdnetwerk (60 jongeren). De MFN ontwikkelt zich (getrokken door de gemeente Utrecht) op dit moment door tot een 2.0 versie, die in verschillende steden (waaronder Amersfoort) gebruikt zal gaan worden.
- ➔ Het was de bedoeling om het programma Straatwaarden op (een deel van) de jongeren die uit de MFN naar voren kwamen in te zetten. Dit programma is echter vroegtijdig beëindigd (waarover meer bij leerpunten). De in beeld gebrachte jongeren zijn vervolgens in de reguliere structuren van de gemeente Amersfoort opgepakt, zoals de Top-X, PGA en het JIT.

- ➔ Het is de bedoeling de jeugdgroepen aanpak en de aanpak van fluïde netwerken te herijken en doorontwikkelen. De kernteams jeugd (aanwezig in wijken met veel jeugdproblematiek) zijn hier een belangrijk onderdeel van. Deze teams richten zich op groepen en wijken en kunnen individuen bij het JIT (risicjongeren) of de PGA (criminele jongeren) aanmelden.

Ten behoeve van het doorontwikkelen naar een netwerkgerichte aanpak (als streven benoemd in het IVP) is de Monitor Fluïde Netwerken (MFN) ontwikkeld, waarin gegevens van verschillende bronnen binnen en buiten de gemeente worden gebruikt om netwerken van jongeren in beeld te brengen¹¹. Hierdoor komt er inzicht in de rollen die jongeren in een netwerk innemen, waar vervolgens de aanpak van de groep en het individu op kunnen worden afgestemd.

De pilot met de monitor in vijf Amersfoortse wijken (2019) heeft vijftig jongeren in beeld gebracht in vijf fluïde jeugdnetwerken (ongeveer tien per wijk). Dit beeld is gebaseerd op de straatinformatie van de kernteams in deze wijken, waaraan wordt deelgenomen door: JeugdInterventieTeam (JIT), jongerenwerk, wijkagenten, gebiedsmanagers en jeugdboa's. Er is vervolgens één crimineel jeugdnetwerk van 60 jongeren in beeld gebracht op basis van een BVH¹²-systemanalyse¹³. De pilot werd begeleid door een actieonderzoek van Bureau Beke.

Het programma Straatwaarden, dat zich (onder andere) op een deel van de jongeren die uit de MFN naar voren zijn gekomen zou richten, is vroegtijdig beëindigd (waarover meer bij leerpunten). Voor deze beëindiging zijn wel enige positieve resultaten behaald. We noemden eerder al het oppakken van 10 dealers, gecombineerd met het houden van gesprekken op scholen. Hiernaast is er een Summerschool geweest, een muziekprogramma, waar enkele risicjongeren aan mee hebben gedaan – om hen de kans te geven uit het criminele netwerk te komen. Respondenten benoemen dat dit bij enkele jongeren gelukt is.

Overigens is de trekker van de MFN van de gemeente Amersfoort (de projectleider jeugd) een half jaar geleden vertrokken bij de gemeente Amersfoort en nog niet vervangen.

Woonoverlast

In 2021 geeft ongeveer 4,7 procent van de respondenten aan de Veiligheidsmonitor aan veel overlast door buurtbewoners te ervaren. Dat is wat minder vaak dan gemiddeld het geval is bij soortgelijke gemeenten (5,8%). Voor de achterliggende figuur, zie [de bijlage woonoverlast](#).

In het IVP staat woonoverlast wel als thema benoemd, maar er zijn geen concrete actielijnen aan gekoppeld. Wij tekenen de volgende activiteiten op dit thema op voor de IVP-periode 2020-2022:

- ➔ Inzet extra senior medewerker beleid en projecten op de aanpak van woonoverlast.
- ➔ De meldroute van meldingen (woon)overlast is verduidelijkt en aangepast op de website.
- ➔ Het KCC (Klanten Contact Centrum) is geïnformeerd over verschillende vormen van woonoverlast, t.b.v. een goede verwijzing.
- ➔ Woonoverlast-casuïstiek is een vast onderdeel van de PGA.

11. Hierbij wordt gebruik gemaakt van sociale netwerkanalyse. Professionals maken eerst een namenlijst, vervolgens scoren ze de sociale relaties (geen, zwak, matig of sterk) en vervolgens scoren ze de mate van risicofactoren (niet of nauwelijks, matig of sterk).

12. De Basisvoorziening Handhaving (incidentregistratie van de politie)

13. Uitgevoerd op de 13 kopstukken uit de 5 fluïde jeugdnetwerken.

Mensen met onbegrepen gedrag

Er is sprake van een toename van overlast van mensen met onbegrepen gedrag¹⁴. Het aantal politieregistraties is tussen 2012 en 2021 toegenomen van 391 naar 1.313 (zie ook [de bijlage personen met onbegrepen gedrag](#)).

Dit komt vermoedelijk door de woningnood, de wachtlijsten bij de GGZ en de extramuralisering van zorg. Het aantal mensen met onbegrepen gedrag neemt dan ook toe in de Amersfoortse PGA-volwassenen.

Op verschillende manieren is de gemeente Amersfoort in de IVP-periode bezig geweest met de aanpak van (de overlast van) personen met onbegrepen gedrag:

- ➔ Deelname Transformatiewerkplaats Psychische Kwetsbaarheid waarin procesmatige verbetertrajecten opgepakt worden met partners.
- ➔ Uitvoer van de 9 landelijk ontwikkelde bouwstenen op het gebied van preventie, signaleren, melden, interventie en nazorg, zie dit [overzicht](#).

Bovenstaande activiteiten sluiten aan op hetgeen in het IVP benoemd is op dit domein.

Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Aan het voorkomen, dan wel zo snel mogelijk signaleren en duurzaam stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling is in de afgelopen IVP-jaren zoals beoogd invulling gegeven middels de volgende activiteiten:

- ➔ Uitvoeren gezamenlijke Regiovisie Huiselijk Geweld 2015.
- ➔ Actualisatie van de Regiovisie met input uit landelijke actieprogramma Geweld hoort nergens Thuis en Zorg voor Jeugd.

Het primaat van deze aanpak ligt overigens niet bij de afdeling Veiligheid, maar bij de afdeling Samenleven¹⁵.

Polarisatie, radicalisering en extremisme

De gemeente Amersfoort richt zich op het tegengaan van polarisatie, radicalisering en extremisme. Het gaat om verschillende 'vormen' van radicale bewegingen, zoals jihadistisch extremisme, rechts- en linksextremisme. De aanpak is zowel preventief (middels het versterken van een inclusieve samenleving en vroegsignalering van risico's) als repressief (middels een persoonsgerichte aanpak).

In de periode 2020 tot nu zijn hierin verschillende activiteiten ondernomen (waarbij de eerste vier in het IVP zijn benoemd en de vijfde een aanvulling betreft).

- ➔ Er is een (inmiddels regionaal) casusoverleg over radicalisering en extremisme.
- ➔ Er is middels een groot aantal initiatieven ingezet op een meer inclusieve samenleving. Enkele voorbeelden: het [Diversiteitskristal 2021](#), de inzet van inclusiecoaches, diversiteit en inclusie meenemen in aanbestedingsprocedures, scholen aanspreken die een identiteitsverklaring vragen aan ouders. De gemeente Amersfoort werkt aan het voorkomen van discriminatie in de woningmarkt, arbeidsmarkt, stagemarkt, onderwijs en de horeca.
- ➔ Contacten en netwerken onderhouden ten behoeve van tijdig signaleren.
- ➔ Basis- en verdiepingstrainingen ter vergroten deskundigheid professionals.
- ➔ Verkenning in de regio (november 2020) naar het voorkomen van rechts- en linksextremisme.

Twee van bovengenoemde activiteiten zijn door de coronacrisis beperkt tot stand gekomen. Dat geldt voor de training van professionals en het onderhouden van netwerken in de stad ten behoeve van vroegsignalering ook. Door de afstandsmaatregelen konden deze activiteiten niet (goed) uitgevoerd worden.

Zorg en Veiligheidshuis

In het Zorg en Veiligheidshuis Regio Utrecht werken zorg- en veiligheidspartners en partners uit het sociaal domein samen op complexe casuïstiek. Zo valt, zoals eerder gesteld, de TopX onder de regie van het Zorg en Veiligheidshuis. Het Zorg en Veiligheidshuis richt zich op verschillende thema's: mensen met onbegrepen gedrag, geweld in afhankelijkheidsrelaties en huiselijk geweld, radicalisering en extremisme en drugscriminaliteit. Het aantal casussen waarbij psychiatrische problematiek een rol speelt neemt toe, het aantal woninginbrekers neemt juist af.

In het IVP wordt als doel benoemd: een goed functionerend Zorg- en Veiligheidshuis, waarin gewerkt wordt vanuit een gezamenlijke visie en het sociaal domein ook vertegenwoordigd is in de (bestuurlijke) aansturing. Om dit te bereiken is er de afgelopen jaren door de gemeente Amersfoort een substantiële bijdrage geleverd aan de doorontwikkeling van het Zorg en Veiligheidshuis. Het gaat om de volgende twee activiteiten:

- ➔ Het Zorg en Veiligheidshuis (Z&VH) heeft in samenwerking met partners aan verschillende proces- en organisatieverbeteringen gewerkt middels het traject Herijking Zorg en Veiligheidshuis. De gemeente Amersfoort was in dit traject één van de meest betrokken gemeenten.
- ➔ De stuurgroep van het Z&VH is uitgebreid met wethouders Sociaal Domein en zorgpartners.

Het gaat om verbeteringen op de volgende thema's, waar in subgroepen aan gewerkt is (waarbij bij elke subgroep één gemeente aansloot):

- ➔ op- en afschaling tussen het Z&VH en de PGA,
- ➔ selectiecriteria voor instroom (het opstellen van objectieve criteria),
- ➔ de doorontwikkeling van het Z&VH (zoals de herinrichting van het partneroverleg) en
- ➔ de governance (zoals de rol van de stuurgroep)¹⁶.

Het overkoepelende plan is op 6 juli aan de regionale stuurgroep gepresenteerd.

14. Gedurende de uitvoering van het IVP is de term 'verward gedrag' veranderd in onbegrepen gedrag. De politie hanteert in hun registraties nog wel de term verward gedrag, maar vanwege de uniformiteit spreken we in dit rapport ook bij deze registraties over onbegrepen gedrag.

15. Er is wel een enkele casus via het Zorg en Veiligheidshuis (middels de MDA++ methode) in behandeling geweest.

16. Aan deze subgroep nam de gemeente Amersfoort deel.

3.2 Successen en leerpunten

Onderstaand bespreken we successen en leerpunten op het domein Zorg en Veiligheid gedurende het IVP 2020-2022.

Successen

Betere verbinding zorg en veiligheid

Het wordt als succes gezien dat 'zorg en veiligheid' elkaar beter weten te vinden. Dat geldt voor de ambtenaren, maar ook voor de betrokken wethouders en de burgemeesters. Specifieke waardering wordt door respondenten uitgesproken over het aansluiten van de wijkteams bij de PGA-overleggen van de gemeente Amersfoort.

Tegelijkertijd wordt er bij zorg en veiligheid nog wel 'een verschillende taal gesproken'. De kennis over en het begrip voor elkaars zienswijze is wel gegroeid, maar vraagt blijvende aandacht (zoals ook aan de orde kwam bij het thema Weerbaarheid en ondermijning). Dit punt komt dus ook terug bij leerpunten.

Start van verbetering instroomproces (triage)

Hoewel het verbeteringsproces op het gebied van instroom, triage en afstemming pas recent op stoom is gekomen, benoemen betrokken ambtenaren dat dit één van de belangrijkste verbeterpunten (en een toekomstig succes) zal zijn. Het zal leiden tot een betere afstemming tussen afdelingen en gremia, waardoor personen eenduidig 'op één tafel' besproken worden. En ook een persoon die niet 'PGA-waardig is' zal met een goed advies teruggestuurd worden. Door een goed stroomschema worden alle personen naar de juiste locatie geleid.

Monitor fluïde netwerken

Betrokkenen zijn hiernaast positief over de Monitor Fluïde Netwerken, die een vernieuwde manier introduceert om naar jongeren te kijken en informatie hierover bij elkaar te brengen. Het betreft een sociale netwerkanalyse tool waar, zoals eerder geschetst in paragraaf 3.1 (bij het onderdeel [Doorontwikkelen PGA-jeugd naar een netwerkgerichte aanpak](#)) verschillende informatiebronnen worden samengevoegd en politiegegevens (uit BHV – het incidentregistratiesysteem van de politie) worden gekoppeld. Door de sociale netwerkanalyse komt er inzicht in de rollen die jongeren in een netwerk innemen, waar vervolgens de aanpak van de groep en het individu op kunnen worden afgestemd.

Op dit moment wordt de Monitor Fluïde Netwerken vanuit de gemeente Utrecht doorontwikkeld (met betrokkenheid van het ministerie van Justitie en Veiligheid), waarbij ook een DPIA (Data protection impact assessment) plaatsvindt. Dat is een instrument om vooraf de privacy-risico's van een gegevensverwerking in kaart te brengen. En om daarna maatregelen te kunnen nemen om de risico's te verkleinen.

Onder andere de gemeente Amersfoort is van plan met de doorontwikkelde monitor, de zogenaamde Monitor fluïde netwerken 2.0 aan de slag te gaan.

Pilot gezinsaanpak

De bij deze pilot betrokken ambtenaren zijn positief over de voorlopige opbrengsten van de pilot waarin wordt ingezet op het tegengaan van intergenerationele overdracht van crimineel gedrag bij één gezin. Zij noemen ten eerste de ingezette doorbraakmethodiek als succesfactor. De [doorbraakaanpak](#) houdt in dat de in een complexe situatie de ondersteuning en hulp anders georganiseerd worden, waarbij onorthodoxe stappen kunnen worden gezet en bureaucratie geen belemmering vormen. Amersfoort werkt sinds 2019 met deze doorbraakaanpak. De tweede succesfactor is de inzet van een hulpverlener die door de jongvolwassenen zelf gekozen is. Dit is vaak een hulpverlener uit het netwerk van deze jongvolwassenen. Hoewel het risico van een mogelijk beperkte objectiviteit en strengheid als nadeel van deze methode gezien kan worden, worden de voordelen van het vertrouwen van de jongvolwassenen in deze hulpverlener groter geacht. Deze pilot die onder leiding van Bureau Beke loopt, is inmiddels in de afrondende fase.

Doorbraakmethodiek

Bovenstaand kwam de zogenaamde [doorbraakmethodiek](#) al ter sprake als een succesfactor van de pilot gezinsaanpak. Deze methodiek – die zich kenmerkt door ontschot en zover mogelijk los van reguliere kaders en criteria werken – wordt ook breder op het zorg en veiligheidsdomein binnen de gemeente Amersfoort ingezet.

Zoals het document over de doorbraakaanpak stelt:

“De doorbraak wordt niet geremd door de bureaucratie en zoekt de grenzen op van wat mogelijk is. Onorthodoxe oplossingen worden hierbij niet geschuwd (pagina 1).

Bij de gezinsaanpak gaat het bijvoorbeeld om het bieden van kansen (een praktische opleiding, een stage of baan) aan jongeren die reeds betrokken zijn bij drugscriminaliteit, maar nog gezien kunnen worden als jonge aanwas. Respondenten waarderen de doorbraakmethodiek en zien hiervan positieve resultaten.

Leerpunten

Verbeteren instroom, doorverwijzing en samenwerking op het gebied van veiligheid en zorg

Het is hierboven al aan de orde gekomen. In het laatste jaar is inzichtelijk geworden dat instroom, doorverwijzing en samenwerking op het gebied van zorg en veiligheid verbetering behoeft. In het beter verbinden van het veiligheid- en sociaal domein worden al de eerste stappen gezet bij de gemeente Amersfoort (bijvoorbeeld op het thema mensenhandel). Tegelijkertijd blijft het lastig domeinoverstijgend te werken, vanwege 'het kijken door een andere bril.' Zoals een geïnterviewde schetst in de volgende casus. Een persoon die eerder verdacht is van een drugsdelict wil een zorgbedrijf starten. Vanuit het zorgperspectief beredeneerd verdient deze persoon een tweede kans. Vanuit veiligheidsoogpunt ('goed levensgedrag'¹⁷) wordt hier anders naar gekeken.

Basis op orde voor de start van een breed integraal project

In het regioprogramma “Wie praat die gaat” is cocaïnehandel als prioritair thema benoemd, waaraan een tijdelijke versterking middels het programma [Straatwaarden](#) is gekoppeld. Het doel is voorkomen van (doorgroei van) jonge aanwas op de criminele ladder. Hier wordt preventief én repressief aan gewerkt. Hoewel de intenties van betrokken partijen, gemeente en politie goed waren, is de samenwerking na anderhalf a twee jaar vroegtijdig beëindigd.

Deze negatieve uitkomst lijkt door een combinatie van factoren te komen. Zo vertellen respondenten dat de samenwerking tussen de gemeente en de politie en tussen het RIEC en de politie ook voor dit project al een aandachtspunt betrof. Des te meer was het belangrijk om bij de start van een nieuwe samenwerking op een intensief project om duidelijk te zijn over verschillende belangen¹⁸ en verwachtingen¹⁹ en een goede en heldere structuur neer te zetten (en op papier te vatten). Hetgeen niet gebeurd is. Het gebrek aan vertrouwen, open gesprekken en een duidelijke organisatievorm heeft tot een vroegtijdige en onsuccesvolle afronding geleid.

Dit betreft dus een leerpunt voor een eventuele toekomstige vergelijkbare samenwerking tussen de gemeente en de politie.

Aanpak doorgroeiërs vraagt (meer) aandacht

Onder andere door het niet tot stand komen van het project Straatwaarden, maar ook door een personeel bezettingsprobleem bij de PGA-jeugd (dat overigens op het moment van schrijven reeds is opgelost) en het uitblijven van een vervanger van de vertrokken projectleider jeugd is de aanpak van jongeren die dreigen door te groeien naar de georganiseerde criminaliteit nog niet zoals beoogd tot uitvoer gekomen.

Aandacht voor personen die ‘buiten de kaders vallen’

Tot slot vragen de personen die ‘buiten de kaders vallen’ aandacht, geven respondenten aan. Het gaat om personen die op straat terecht komen, maar niet naar de GGZ en/of in de opvang kunnen.

Deze personen blijven nu maar zwerven. En dat blijft doorgaan en daar lijkt niemand van te zijn omdat die buiten de kaders vallen. Ze worden niet integraal opgepakt. Dit zou bijvoorbeeld wel kunnen, in een overleg over personen met onbegrepen gedrag, zoals de gemeente Hilversum dat heeft.

17. Een eis van goed levensgedrag wordt niet toegepast op het zorgdomein, wel op het horecadomein.

18. Dat deze verschillend zijn tussen de politie en gemeente is overigens logisch. Hierover is wel helderheid en openheid nodig, waarmee er begrip komt en ruimte voor het creëren van ook een gezamenlijk belang.

19. Bijvoorbeeld over de mate en wijze van informatiedeling.

4 Digitale weerbaarheid

In dit hoofdstuk staat de inzet van de gemeente Amersfoort op digitale weerbaarheid centraal. We bespreken we per subthema welke activiteiten, projecten en initiatieven er vanaf 2020 tot het moment van schrijven (juni-juli 2022) zijn ondernomen op het onderdeel Digitale Weerbaarheid – één van de drie prioriteiten van het IVP 2020-2022. We beschrijven hierbij (in grote lijn) in hoeverre de uitgevoerde activiteiten overeenkomen met de in het IVP beoogde activiteiten. We sluiten het hoofdstuk af met 1) het benoemen van successen binnen dit thema, mooie opbrengsten, succesvolle projecten en met 2) leerpunten, wat kan er voor het komende IVP beter?

Subambitie

We dringen het slachtofferschap van cybercrime terug door inzicht te krijgen in de aard en omvang, het weerbaar maken van onze inwoners en ondernemers en door barrières op te werpen voor daders en dadergroepen. We streven naar een daling van slachtofferschap en een stijging van meldingsbereidheid. We hebben het eigen digitale huis op orde en bereiden ons voor op een crisis met digitale oorzaak.

4.1 Uitvoering IVP – Digitale weerbaarheid

In 2021 zijn er in Amersfoort 211 politieregistraties van cybercrime. Dit betreft een sterke toename ten opzichte van met name de periode 2016-2019, waar er rond de 20 registraties per jaar waren. In 2020 was de stijging al begonnen, met 78 registraties. Een respondent licht de ontwikkeling van cybercrime als volgt toe:

“Corona is een boost geweest. Als je kijkt naar de jaren ervoor dan zie je het ook al opkomen. De niet-digitale criminaliteit daalt, bijvoorbeeld woninginbraken. Cybercrime heeft natuurlijk een hele lage instap. (...) Veel mensen voelen zich onaantastbaar op het internet en dit maakt de instap voor cybercrime laag.

Uit de Veiligheidsmonitor blijkt dat in 2021 11% van de Amersfoortse respondenten slachtoffer is geworden van online fraude (hetgeen iets vaker is dan bij soortgelijke gemeenten; 10%). Hiernaast is 17% slachtoffer geworden van online criminaliteit, hetgeen wel vergelijkbaar is met andere gemeenten. Meer cijfermatige informatie is te raadplegen in de bijlage [Digitale weerbaarheid](#).

Inzicht aard en omvang

Om meer zicht te krijgen op de aard en omvang van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit²⁰ zijn door de gemeente Amersfoort (vaak in samenwerking met haar partners) in de periode 2020 tot nu (eind mei 2022) de volgende activiteiten ondernomen:

- ➔ Onderzoek naar trends en ontwikkelingen op het gebied van cybercrime (Veiligheidscoalitie Midden-NL).
- ➔ Toevoegen van het thema cybercrime aan de Amersfoortse Monitor Leefbaarheid en Veiligheid.
- ➔ Onderzoek naar de digitale weerbaarheid van Amersfoortse inwoners (Saxion Hogeschool).
- ➔ Communicatie tussen de gemeente en de politie over actuele ontwikkelingen (met de digitaal wijkagent, VVC en DR) .
- ➔ Analyse van gegevens over digitale criminaliteit uit (onder andere) de Veiligheidsmonitor.
- ➔ Bijdragen aan een verbeterslag van regionaal veiligheidsbeeld politiecijfers.

Het gaat om twee activiteiten die reeds in het IVP benoemd waren (het verhaal achter de cijfers ophalen bij digitale wijkagent en het toevoegen van cybercrime aan de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid) en vier aanvullende activiteiten.

Bovenstaande activiteiten hebben in de laatste twee jaren voor de beoogde toename aan inzicht gezorgd in de (ontwikkeling van de) mate en aard van slachtofferschap van digitale criminaliteit in Amersfoort. Tegelijkertijd is met name het gedetailleerder registreren van aangiften en meldingen door de politie nog een belangrijk verbeterpunt (waarover meer bij leerpunten).

Eigen huis op orde

De gemeente wil ook graag het ‘eigen huis op orde’ krijgen en houden; dat de gemeentesystemen en medewerkers weerbaar zijn tegen digitale criminele invloeden (risico’s herkennen en er adequaat mee omgaan) en dat medewerkers zorgvuldig met gegevens omgaan.

Binnen de looptijd van het IVP tot dusverre (2020-juni 2022) zijn hiertoe de volgende initiatieven ontplooid:

- ➔ Periodiek aandacht voor informatiebeveiliging, privacy en digitale oplichting via micro-learnings voor medewerkers (door het afdeling overstijgende team bewustwording).
- ➔ Penetration Test van binnenkant en buitenkant netwerk door twee ethische hackers. De afdeling Informatievoorziening heeft naar aanleiding hiervan concrete maatregelen getroffen.
- ➔ Periodieke phishingmails om weerbaarheid collega’s op de proef te stellen. Gevolgd door een e-learning en positieve feedback.

In het IVP 2020-2022 werden bewustwordingscampagnes en herhaaldelijke e-learning modules genoemd als initiatieven om ‘het eigen huis op orde te krijgen’. De op de medewerkers gerichte interventies die sinds 2020 zijn uitgevoerd (micro-learnings en phishingmails) zijn hiermee in lijn. De Penetration Test betreft hiernaast een passende activiteit als het gaat om het in de IVP beschreven wens dat de systemen van de gemeente veilig zijn ingericht om potentiële indringers ‘buiten de deur’ te houden.

²⁰ Gedigitaliseerde criminaliteit betreft klassieke criminaliteit (zoals fraude) waarbij er nu gebruikt wordt van digitale middelen (zoals WhatsApp). Cybercrime betreft criminaliteit waarbij zowel het middel als het doel digitaal is, zoals hacken of een DDOS-aanval. Gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime vallen samen onder de noemer digitale criminaliteit.

Preventie en bewustwording kwetsbare groepen in de stad

Om kwetsbare groepen in de stad meer bewust te maken van de risico's van digitale criminaliteit én hen hier weerbaar te maken tegen zijn in de periode van het IVP de volgende activiteiten ondernomen:

- ➔ Kinderen 8-12 jaar (en hun ouders) hebben via de Seriousgame Hackshield en een Escaperoom (i.s.m. Bibliotheek Eemland) geleerd over digitale veiligheid.
- ➔ Project Cyberchef waarin studenten ROC Midden-Nederland bij ondernemers een cybersecurityscan uitvoerden (i.s.m. een cybersecurity-coach).
- ➔ Masterclass (bewustwordingsbijeenkomst) voor ondernemers en inwoners: eenmaal fysiek, eenmaal via een webinar.
- ➔ Bijdragen aan de ontwikkeling van een serious game gericht op sexting en sextortion (leeftijd 12-22 jaar). Deze wordt ontwikkeld door gemeente Ede (de 'trekker'), in samenwerking met Saxion en Haagse Hogeschool en Hack Shield.
- ➔ Bijdragen aan de ontwikkeling van de Campagne Laat je geen hack zetten, gericht op ouderen (i.s.m. Saxion Hogeschool en Haagse Hogeschool). De gemeente Amersfoort is hiervan de 'trekker'.

Het gaat dus om drie interventies die reeds op kwetsbare groepen in de stad zijn ingezet (jongeren en ondernemers) en twee interventies die nog in ontwikkeling zijn – en daarna zullen worden uitgevoerd.

Met de Seriousgame Hackshield zijn op het moment van schrijven²¹ in Amersfoort 509 kinderen bereikt (zie [website](#)). Ongeveer tien klassen hebben meegedaan aan de Escaperoom (dus het gaat om ongeveer 250 kinderen). Aan de eerste inzet van het project Cyberchef hebben 32 ondernemers deelgenomen. Aan beide masterclasses hebben een twintigtal personen deelgenomen.

Deze activiteiten sluiten aan op hetgeen in het IVP beoogd is, namelijk bewust maken van online risico's bij ondernemers en het (samen met onderwijsinstellingen) investeren in preventie van slachtofferschap van kwetsbare groepen: jongeren en kleine en middelgrote ondernemers.

Cybergevolgenbestrijding

In het IVP stond op het gebied van cybergevolgenbestrijding de ambitie geuit om deze bestrijding op te laten nemen in de plannen van de crisisorganisatie – samen met de Veiligheidsregio Utrecht. Op het moment van deze evaluatie zijn hier nog geen concrete stappen in gezet. Dit komt door personele wisselingen (CISO) en door de andere grote crisissen die om aandacht vroegen (corona en Oekraïne). De Veiligheidsregio Utrecht (VRU) heeft wel een aandachtskaart gemaakt, die duidelijk maakt welke partners bij een cybercrisis relevant zijn en wie welke rol en verantwoordelijkheid heeft. En najaar 2022 gaan mogelijk nog twee acties ondernomen worden:

- ➔ Verkennen cyberrisico's bij bedrijven of organisaties in Amersfoort met een belangrijke stedelijke functie (als gemeente of met de VRU);
- ➔ Oefenen van cyberincidenten door het continuïteitsteam en de crisisorganisaties.

Hierin zijn op dit moment alleen nog verkennende gesprekken gevoerd; dus nog geen concrete stappen gezet.

Daderaanpak

Aan het opwerpen van barrières voor daders en dadergroepen van digitale criminaliteit is door de gemeente Amersfoort vorm gegeven middels onderstaand opgesomde activiteiten. Bij al deze initiatieven betreft de gemeente Amersfoort één van de participanten. De Stopgesprekken worden door de politie uitgevoerd. Bij Reb00tcamp zijn de politie Amersfoort, Team High Tech Crime van de politie, cybersecuritybedrijven en het onderwijs betrokken. En bij het Raak-consortium en de Citydeal werkt de gemeente Amersfoort samen met andere gemeenten en onderwijsinstellingen.

- ➔ De politie voert Stopgesprekken uit met jonge first offenders (geldezels en internoplichters), waarmee herstel tussen dader en slachtoffer vooropstaat. De gemeente heeft in de voorbereiding een rol gehad: deze aanpak samen met de politie OM laten goedkeuren door de Driehoek.
- ➔ Potentiële cyberdaders en hun ouders zijn middels Reb00tcamp uitgedaagd na te denken hoe ze hun IT-talent ten goede in kunnen zetten. Hier hebben 24 jongeren aan deelgenomen.
- ➔ Deelnemen aan het Raak-publiek Consortium cyberweerbaarheid en Citydeal lokale aanpak cyberveiligheid om lokale evidence based interventies te ontwikkelen.
- ➔ Juni 2022 hebben digitale specialisten van de politie met de gemeentelijke betrokkene op het thema digitale criminaliteit een bijeenkomst gehad met betrokkenen bij de PGA, PGA-jeugd en de TOP-X. In deze bijeenkomst is kennis gedeeld over (signalen) van gedigitaliseerde criminaliteit.

Het is niet bekend én moeilijk vast te stellen of bovenstaand benoemde initiatieven, zoals de stopgesprekken en Reb00tcamp, het gewenst effect hebben gehad. Aangaande de stopgesprekken is wel op te merken dat er op het moment van schrijven (slechts) twee van dergelijke gesprekken hebben plaatsgevonden. Beperkte capaciteit bij de politie heeft er toe geleid dat er niet meer gesprekken zijn gevoerd²². Naar het effect van Reb00tcamp gaat door COPS (Cyber Offender Prevention Squad) onderzoek uitgevoerd worden (waarvan de resultaten waarschijnlijk december 2023 beschikbaar zullen zijn).

4.2 Successen en leerpunten

Onderstaand bespreken we successen en leerpunten op het domein Digitale Weerbaarheid gedurende het IVP 2020-2022.

Successen

Pionieren in samenwerking met de politie

Verschillende respondenten spreken waardering uit over de voortvarende wijze waarop in de afgelopen periode dit thema is opgepakt door de gemeente. Ze zijn positief over het pionieren en over de nauwe samenwerking hierin met de politie.

Meer bewustzijn van beperkte bruikbaarheid politieregistraties voor analyse en zicht

De projectleider Digitale Weerbaarheid benoemt dat - naast het verkrijgen van meer inzicht in de aard en omvang van digitale criminaliteit - hij het als een mooi resultaat ziet van de afgelopen jaren dat er meer kennis en bewustzijn is gekomen over het gegeven dat er kanttekeningen zijn aan het monitoren van resultaat aan de hand van cijfers. Zoals registratieproblematiek bij de politie (waarover meer bij leerpunten). Maar ook het besef dat politieregistraties kunnen stijgen dankzij of ondanks beleidsinspanningen. Zo kunnen er meer registraties komen als de meldings- en aangiftebereidheid verbetert en/of de politie (I&S) hier meer prioriteit aan geeft (een kwestie van 'dankzij'). En is het mogelijk dat de toename van een bepaald type criminaliteit dusdanig sterk is dat beleidsinspanningen deze niet tegen kunnen gaan, maar alleen kunnen 'dempnen' (een kwestie van 'ondanks').

Kwetsbaarheden eigen organisatie zichtbaar

Positief aan de inspanningen op het thema 'eigen huis op orde' is dat de kwetsbaarheden van de organisatie op dit thema meer zichtbaar zijn en onderkend worden. Vanuit hier kan en moet doorgewerkt worden om de gewenste gedragsverandering bij medewerkers te realiseren.

²². Voor een volledige inzet is ook opsporingscapaciteit vereist, geeft de politie aan.

Leerpunten

Verbeterde politieregistratie nodig voor meer inzicht

Op dit moment worden digitale delicten (zowel cybercrime als gedigitaliseerde criminaliteit) geregistreerd onder de noemer 'cybercrime' of 'fraude met online handel'. Deze categorieën zijn te breed om trends en actuele ontwikkelingen goed in de gaten te houden. De gemeente Amersfoort trekt samen met basisteam Amersfoort en RVS op om hierin regionaal én landelijk verbeteringen door te laten voeren.

“DDoS aanvallen zijn heel anders dan een Marktplaats-oplichting. Je hebt het dan over een hele andere dader en dan ook over een hele andere doelgroep als het gaat om slachtoffer- en daderpreventie. Dit kunnen we op dit moment nog niet genoeg uitsplitsen.

Wel bewustwording, nog geen gedragsverandering

Als het gaat om de (ervaren) opbrengst van de ondernomen activiteiten op het gebied van eigen huis op orde, dan komt uit een door de gemeente Amersfoort uitgevoerde evaluatie van het effect van de phishingmails een beperkte leercurve van de mails en de bijbehorende e-learning naar voren. Zo blijft een kwart van de medewerkers de phishingmails aanklikken en gebeurt dit zelf iets vaker bij medewerkers die de e-learning hebben gezien. Het is mogelijk dat er slechts een korte termijn invloed is en/of dat er meer of andere 'prikkelers' nodig zijn voor de beoogde gedragsverandering. De gemeente gaat met deze constatering aan de slag; neemt deze mee in een aanbesteding voor een nieuwe e-learning.

Het bewustzijn van risico's lijkt door de inspanningen op kwetsbare groepen te zijn verbeterd. Het aantal deelnemers aan Cyberchef en de masterclass die – zover bij de projectleider van de gemeente bekend – daadwerkelijk actie hebben ondernomen om de eigen digitale weerbaarheid te verbeteren lijkt op dit moment echter nog relatief klein²³. Vergelijkbaar met de interventies op gedrag van gemeentemedewerkers betreft het daadwerkelijk realiseren van een gedragsverandering bij ondernemers en inwoners een uitdaging, die mogelijk wat meer tijd (en meer 'prikkelers') behoeft.

Nadenken over meest efficiënte inzet

De politie en gemeente denken gezamenlijk na wat voor de toekomst de meeste efficiënte inzet betreft om slachtofferschap van digitale criminaliteit te verminderen. Zo kan het slagvaardig aanpakken van één dader meer slachtoffers voorkomen ('bijvoorbeeld 1000') dan het meer weerbaar maken van kleine groepen potentiële slachtoffers ('preventie aan 10 personen, waarna er enkelen hun gedrag aanpassen'). Het gezamenlijk streven voor de toekomst is voorlopig om op het gebied van preventie meer in te zetten op faciliteren en stimuleren van projecten (bijvoorbeeld door het aanbieden van een pakket aan scholen) dan op het uitvoeren van projecten.

23. Van de 20 deelnemers die de vragenlijst t.b.v. de evaluatie van cyberchef hebben ingevuld stelt 18% de gevonden kwetsbaarheden of issues zelf te hebben opgelost en 9% geeft aan een ICT specialist hiervoor in te hebben geschakeld.

5 Bestaand beleid

In dit hoofdstuk bespreken we het bestaande beleid van de gemeente Amersfoort. We geven per subthema weer welke activiteiten, projecten en initiatieven er vanaf 2020 tot het moment van schrijven (juni-juli 2022) zijn ondernomen. We beschrijven hierbij (in grote lijn) in hoeverre de uitgevoerde activiteiten overeenkomen met de in het IVP beoogde activiteiten. We sluiten het hoofdstuk af met 1) het benoemen van successen binnen het bestaand beleid, mooie opbrengsten, succesvolle projecten en met 2) leerpunten, wat kan er voor het komende IVP beter?

5.1 Uitvoering IVP

Prostitutie

In september 2000 heeft de gemeenteraad vastgesteld dat er in Amersfoort zevenseksinrichtingen worden toegestaan. Het streven is deze inrichtingen regelmatig te controleren - door de politie, gemeentelijke boa's, Brandweer en de GGD. Het doel van de gemeente is het tegengaan of voorkomen van misstanden en ongewenste ontwikkelingen in de prostitutiebranche. Goed om op te merken, is dat in corona thuisprostitutie²⁴ is toegenomen.

De volgende activiteiten zijn in de afgelopen jaren of worden op het moment van schrijven ondernomen op het gebied van prostitutie:

- ➔ Het prostitutiebeleid en het daarin opgenomen vergunningenstelsel moet worden herzien. Enerzijds omdat het beleid verouderd is en anderzijds omdat de betreffende vergunningen schaars zijn en de verdelingssystematiek daarop aangepast moet worden. Bij deze herziening wordt een nieuwe visie op thuiswerken verkend en wordt er gekeken naar de rol van de gemeente bij het opsporen van illegale prostitutie.
- ➔ Periodieke controles op en contact met ondernemers.

In lijn met het IVP zijn er periodieke controles op en contact met ondernemers geweest.

Coffeeshops

In 2016 heeft de gemeenteraad beleid vastgesteld ten aanzien van coffeeshops: (onder andere) voorwaarden waaraan de locatie van een (nieuwe) coffeeshop moet voldoen en het maximum aantal coffeeshops: zeven (waarvoor een gedoogvergunning is verstrekt). Het doel van het coffeeshopbeleid is het tegengaan van overlast van coffeeshops, van criminaliteit en van de handel in verdovende middelen.

De volgende activiteiten (die overigens niet in het IVP zijn benoemd²⁵), zijn tussen 2020 en nu (juni 2022) ondernomen op het gebied van coffeeshops:

- ➔ Contact met de omgeving van de coffeeshop.
- ➔ Het beleid en de verdelingssystematiek moeten aangepast worden als (gedoogverklaringen voor) coffeeshops als schaars aangemerkt worden. De verwachting is dat dit in 2022 duidelijk wordt.
- ➔ Periodieke controles op en contact met ondernemers.
- ➔ Monitoren van de gevolgen van het rookverbod voor coffeeshops.

24. Zolang hierbij de geldende wet- en regelgeving wordt gevolgd, is dit legaal.

25. In het IVP stonden bij dit thema geen voorgenomen activiteiten.

Re-integratie ex-gedetineerden

De gemeente Amersfoort wil zo goed en passend mogelijk (na)zorg en ondersteuning aan (ex) gedetineerden bieden, om hiermee recidive tegen te gaan. Maatwerk voor elke gedetineerde is hierbij speerpunt. Hiervoor zijn twee interventie-medewerkers veiligheid aangewezen (1,4 FTE). Zij hebben in de afgelopen IVP-periode de volgende activiteiten uitgevoerd:

- ➔ Nazorg ook aan kort gestraften ex-gedetineerden - waarbij er bij 3 dagen of meer een goede ingang komt middels de casemanager van de gedetineerde.
- ➔ Spreekuren in de PI Nieuwegein (1x in de 2 weken), Alphen aan de Rijn (1x in de 4 weken) en Lelystad (incidenteel, naar behoefte) en waar nodig ook andere PI's. Het doel is zo laagdrempelig mogelijk ophalen van de hulpvraag en ondersteuningsbehoefte. Van de grosso modo 200 meldingen per jaar heeft iets minder dan de helft een zorgvraag. In coronatijd zijn de spreekuren tijdelijk telefonisch voortgezet.
- ➔ Actief aanbieden van zorg aan achterblijvers via de gedetineerde.
- ➔ Verbetering samenwerking met het sociaal domein: bijvoorbeeld met klantmanagers WIZ (waardoor bijv. het Maatwerk Vangnet gebruikt kan worden, bijv. voor betaling huur tijdens detentie), met Team Complexe Casuïstiek en met Arbeidsintegratie (vaste contactpersonen en kennis uitwisselen).
- ➔ Inrichting casusmanagementsysteem PGA-X - met Stad Utrecht en Regio Nieuwegein. Door dit systeem kunnen activiteiten en resultaten (beter) gemonitord worden. Deze regionale samenwerking is ook benut om het proces te verbeteren, bijvoorbeeld het zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens en de samenwerking met Top-X en PGA-experts.
- ➔ Verkennen mogelijkheid dat zelfmelder door CJIB bij de gemeente al wordt aangemeld voor het meldmoment, zodat zorg en ondersteuning nog vroegtijdiger kan worden gestart (hetgeen in Groningen een pilot is).
- ➔ Start gemaakt met het vergaren van meer kennis over schuldenproblematiek, aangezien dit één van de belangrijkste risicofactoren voor recidive is.

Bovenstaand beschreven ondernomen activiteiten sluiten naadloos aan op de voornemens die in het IVP 2020-2022 staan verwoord: het uitbreiden van de spreekuren²⁶, het proces verbeteren, beter samenwerken met het sociaal domein en een nieuw casusmanagementsysteem. Op dit moment is het niet mogelijk hiervan ook het resultaat te zien op de ex-gedetineerden. Het nieuwe PGA-X systeem kan hier in de toekomst een rol van betekenis in gaan spelen.

Demonstraties

De gemeente heeft een faciliterende rol bij demonstraties en gaan uitgebreid in overleg over de vorm en locatie met organisatoren. De gemeente heeft ook een coördinerende rol in het afstemmen met veiligheidspartners welke voorwaarden nodig zijn voor een veilig verloop van de demonstratie. Hierbij wordt zowel gekeken naar de veiligheid van de demonstranten als die van de omgeving. Het aantal demonstraties is sinds corona sterk toegenomen. Het aantal betrokken ambtenaren bij demonstraties is ook gegroeid, namelijk van twee naar vier personen, zodat de continuïteit beter gewaarborgd wordt.

Kortom, de volgende activiteiten zijn ondernomen om demonstraties te faciliteren (demonstraties die, zoals het IVP stelt, een grondrecht zijn):

- ➔ Faciliterende rol, in overleg met de organisatoren van de demonstratie.
- ➔ Coördinerende rol: afstemmen met veiligheidspartners over voorwaarden voor een veilig verloop van de demonstratie.

Overvallen

In het IVP staat opgenomen dat preventie tegen overvallen in de IVP-periode aandacht zal krijgen. Met name door de inzet van het initiatief Excellent Cameratoezicht van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid: een gratis scan van de bewakingscamera's door ondernemers. Dit heeft de gemeente Amersfoort eenmaal gedaan. Het is niet helder hoeveel ondernemers hieraan deelgenomen hebben.

- ➔ Eenmalige inzet initiatief Excellent Cameratoezicht bij ondernemers (met CCV).

Op het moment van onderzoeken is er geen ambtenaar die het thema overvallen in portefeuille heeft. Het thema overvallen op ondernemingen heeft ook geen prioriteit meer door de lage aantallen, geeft een betrokkene van de gemeente Amersfoort²⁷ aan.

Het aantal verdachten van overvallen²⁸ schommelt in de periode 2016-2021 tussen de 1 en 15 en was de afgelopen jaren laag (4 in 2020 en 1 in 2021), zie ook de [bijlage overvallen](#).

Uitgaansgeweld

Het IVP 2020-2022 benoemt het streven gezamenlijk met politie en horecaondernemers te (blijven) werken aan een gezellig en veilig uitgaansklimaat. Het doel is horeca gerelateerde overlast en geweld te voorkomen en terug te dringen.

Op het gebied van uitgaansgeweld zijn gedurende de IVP-periode de volgende activiteiten uitgevoerd:

- ➔ Juli 2019 is de onderlinge samenwerking tussen gemeente Amersfoort, KHN afdeling Amersfoort, Art. 1 Midden Nederland en de VRU vastgelegd in het Convenant Veilig Uitgaan. April 2022 is dit convenant vernieuwd. Tegelijkertijd is het protocol collectieve horecaontzegging ondertekend. Deze ligt nog wel voor bij de Autoriteit Persoonsgegevens.
- ➔ Vijf keer per jaar is de werkgroep Veilig Uitgaan (met de convenantpartners) bij elkaar gekomen, ook in coronatijd. Hiernaast is er twee keer per jaar een bestuurlijk overleg horeca. Net voor de horeca-heropening (juni 2020) was er een extra overleg.
- ➔ Recent is gestart met het inzetten op het stimuleren van 'goed uitgaan' door communicatie aan uitgaanspubliek (bijvoorbeeld door de inzet van een tekstkar met gedragsregels).
- ➔ Er wordt (onder andere voor een goede doorgang voor veiligheidsdiensten) ingezet op fietsparkeren in de binnenstad. Zo worden er fietsstewards ingezet, een Pop-up fietsenstalling op horeca-avonden op de Langestraat en is de fietsenstalling bij de Kamperbinnenpoort langer open.

Het is moeilijk na te gaan in hoeverre deze activiteiten hebben bijgedragen aan het tegengaan van uitgaansgeweld, gezien in de IVP-periode verschillende horecasluitingen hebben plaatsgevonden ten gevolge van corona. Dit is ook terug te zien in de sterke afname van politieregistraties van uitgaansincidenten in 2020 en 2021 (voor de cijfers, [zie paragraaf 6.3. Cijfermatige doelen](#)).

Door corona hebben ook de trainingen met politie, handhavers en portiers stil gelegen en dat zelfde geldt voor de convenant brandtrainingen. Deze trainingen hebben voor het laatst in 2019 plaatsgevonden en zijn normaliter ééns in de twee jaar. Indien het mogelijk is worden deze trainingen dit najaar weer opgepakt.

26. Hoewel er per abuis in het IVP over Almere wordt gesproken i.p.v. Lelystad.

27. Begin juni 2022.

28. Onder deze politiecategorie vallen zowel overvallen op bedrijven, als overvallen op woningen.

Woninginbraak

Tijdens de periode van het IVP 2020-2022 is de afname van woninginbraken die reeds gaande was tussen 2012 en 2019²⁹, verder en sterker doorgezet (voor alle cijfermatige gegevens, zie de [bijlage woninginbraak](#)). De sterkere afname komt hoogstwaarschijnlijk door corona, aangezien de gelegenheid tot een (geslaagde) inbraak verdween doordat mensen veel meer thuis waren. De afname van het aantal inbraken én het gegeven dat door corona een aantal interventies niet ingezet konden worden (zoals de buurttenten), zorgden voor afnemende prioriteit en activiteit op het gebied van woninginbraken³⁰. Desalniettemin zijn in de periode 2020-2022 wel verschillende initiatieven en projecten ondernomen:

- ➔ Voor en na corona-‘periodes’: inzet buurttent op verzoek, op hotspots, bij evenementen en na een incident (gericht op het alert maken van burgers, hetgeen de heterdaadkracht van de politie kan vergroten).
- ➔ In corona: Webinars gericht op preventie (ingekocht bij het CCV).
- ➔ Pilot community sensing in Vathorst (beëindigd in 2020).
- ➔ Preventieve communicatie, bijvoorbeeld tijdens de Week van de Veiligheid en European Focusday.
- ➔ Opzetten WhatsApp-groepen en communicatie hierover op borden in de wijk.

Deze activiteiten richtten zich (behalve de pilot community sensing) volledig op preventie, het alert maken van burgers. Dit vergroot de heterdaadkracht van de politie en kan ervoor zorgen dat huizen minder inbraakgevoelig worden. In hoeverre deze interventies tot acties hebben geleid is niet bekend, uitgezonderd bij de Webinars. Er hebben drie webinars plaatsgevonden³¹ die door respectievelijk 368, 230 en 193 live zijn bekeken (en door respectievelijk 1.015, 310 en 226 personen zijn teruggekeken). Per webinar was er een tiental kijkers dat is overgegaan op een aanschaf die hun huis minder inbraakgevoelig maakt bij de twee beveiligingsbedrijven die bij de webinar betrokken waren³².

Het project community sensing betreft een pilot in de wijk Vathorst waarin alle bewoners een Internet Protocol Camera hadden, camera's die aangaan bij beweging. Via een dashboard werden deze camera's door de politie live uitgekeken. Hierdoor konden personen die zonder reden 's nachts in de wijk aanwezig waren aangesproken worden en konden inbrekers op heterdaad betrapt worden. Hoewel de pilot positieve effecten had, is deze in 2020 beëindigd na een negatief juridisch advies aangaande privacy.

Bovengenoemde activiteiten sluiten aan of zijn een aanvulling op de activiteiten die in het IVP beoogd werden om woninginbraken tegen te gaan. Enkele in het IVP benoemde projecten zijn echter – met name door corona en de afnemende prioriteit – niet of minder tot stand gekomen dan beoogd was:

- ➔ De buurttenten zijn minder vaak ingezet door corona.
- ➔ De inzet van veiligheidsambassadeurs – door personele wisselingen en afnemende prioriteit.
- ➔ Het monitoren en analyseren van woninginbraakgegevens. De politie levert nog wel informatie aan, maar vanwege de kleine aantallen is de prioriteit afgenomen om deze strikt te monitoren en analyseren. Ook is het door de kleine aantallen niet goed meer mogelijk om patronen en ontwikkelingen te destilleren (waardoor analyses minder opleveren).
- ➔ Het opnemen van veelplegers op het gebied van woninginbraak in de PGA, eveneens vanwege afnemende prioriteit.

Tot slot is het goed om te benoemen dat de WhatsApp-groepen als bewonersinitiatief ontstonden en eerst vanuit de gemeente gefaciliteerd zijn. Bij de overdracht van deze groepen van de afdeling Leefomgeving naar de afdeling Veiligheid is de keuze gemaakt de groepen aan de politie over te dragen.

²⁹. Waarbij er overigens in 2018 en 2019 wel weer sprake van enige toename was.

³⁰. De personele bezetting ging op dit thema ook van 3 personen naar 1 persoon³

³¹. De eerste webinar richtte zich op inwoners van het Berg, Vermeer- en Leusderkwartier, de tweede op inwoners van de wijken Vathorst en Hooglanderveen en de derde op Schothorst Noord en Zuid, Zielhorst en Kattenbroek.

³². Om precies te zijn: 12, 10 en 11.

Cameratoezicht

De gemeente Amersfoort heeft tien camera's hangen in het uitgaansgebied³³. Deze camera's worden op specifieke momenten (uitgaansuren) live uitgekeken door een operator, met als (hoofd) doel tijdig te kunnen ingrijpen in situaties, door hier bijvoorbeeld handhaving op af te sturen. De operator wordt gedeeld met de gemeente Veenendaal.

De gemeente Amersfoort heeft in de afgelopen jaren een start gemaakt met de activiteiten die in het IVP benoemd waren: evaluatie van het vaste cameratoezicht, nieuw beleid en het verkennen van de mogelijkheden voor de inzet voor een mobiele camera. Deze zijn nog niet tot een afronding of een concrete actie gekomen. Dit komt met name door de acute aandacht die er geschonken moest worden aan enkele technische verbeteringen, zoals het in kaart brengen van zwerfkabels en niet meer in gebruik zijnde sectiekasten en het opnemen van in gebruik zijnde kabels in registers³⁴. Hiernaast zijn er enkele organisatorische verbeteringen doorgevoerd, in de samenwerking met de gemeente Veenendaal en tussen de afdeling Veiligheid en Leefomgeving (onderlinge taakverdeling). Deze verbeteringen waren noodzakelijk om de in het IVP genoemde activiteiten op te kunnen pakken.

- ➔ Het in beeld brengen van zwerfkabels en niet meer in gebruik zijnde sectiekasten.
- ➔ Het opnemen van in gebruik zijnde kabels in registers (wettelijke verplichting).
- ➔ Het verbeteren en transparanter maken van de samenwerking met de gemeente Veenendaal en tussen de afdeling Veiligheid en Leefomgeving intern.

De gemeente krijgt periodiek een overzicht van de politie van de incidenten die met de camera's vastgelegd zijn (zoals een vechtpartij of wildplassen) en welke actie hierop gevolgd is (bijvoorbeeld de inzet van boa's en/of de politie, een aanhouding). Ook staat er in dit overzicht wat er met de beelden is gebeurd, of ze bijvoorbeeld wel of niet opgeslagen zijn en aan de politie verstrekt. De gegevens zijn per locatie van de camera te bekijken. De gemeente heeft de camerabeelden niet zelf. In de afgelopen jaren is het wel een aantal keer gebeurd dat een bewoner bij de gemeente dergelijke camerabeelden probeert op te vragen.

5.2 Successen en leerpunten

Successen

Procesverbeteringen re-integratie ex-gedetineerden

Bij het proces rondom de nazorg van ex-gedetineerden zijn verschillende verbeteringen doorgevoerd in de IVP-periode. Zoals het nieuwe PGA-X systeem en daaraan gerelateerd de verbeterde wijze waarmee wordt omgegaan gegevens en wordt samengewerkt met PGA en Top-X experts. Hiernaast de uitbreiding van het spreekuur naar de PI (Penitentiaire Inrichting) Alphen aan de Rijn (periodiek) en de PI Lelystad (incidenteel), waardoor meer hulpvragen worden opgehaald.

Samenwerking tussen convenantpartners uitgaansgeweld

De betrokken ambtenaar bij uitgaansgeweld noemt de goede samenwerking met korte lijnen tussen de partners bij Veilig Uitgaan als succespunt van de inzet op uitgaansgeweld. Er is indien nodig snel contact tussen de wijkagent en de gemeente. Hiernaast is er sprake van een goede samenwerking tussen handhavers en de politie. Het uitgaansgeweld wordt echt als een gezamenlijk probleem ervaren.

³³. In de afgelopen IVP-periode is er een aantal keer gesproken over nieuwe inzet van (mobiele) camera's. Hier is om verschillende redenen (kosten, voorafgaand proces, geen noodzaak) niet voor gekozen.

³⁴. Hetgeen een wettelijke verplichting betreft. Hiernaast is de gemeente nog betrokken geweest bij enkele projecten in de fysieke leefomgeving, zoals de ruimtelijke inrichting en het verlichtingsplan van de Hof.

³⁵. Die enigszins afwijkend van andere gemeenten niet bij de afdeling Veiligheid werkt, maar bij de afdeling Leefomgeving.

Leerpunten

Aandacht voor schuldenproblematiek bij ex-gedetineerden

Zoals reeds in het hoofdstuk benoemd, willen de medewerkers betrokken bij de re-integratie van ex-gedetineerden meer kennis gaan vergaren over schuldenproblematiek, aangezien dit één van de belangrijkste risicofactoren voor recidive is. Zij doen dit door hierover in gesprek te gaan met Stadsring 51. Het streven is onder andere gesprekstechnieken te leren om problematiek (waar ex-gedetineerden vaak liever niet over spreekt) boven tafel te krijgen.

Verkennen mogelijkheid en wenselijkheid aanbieden zorg aan jeugdige (ex-)gedetineerden

De komende periode wil de gemeente gaan verkennen of het mogelijk en wenselijk is om de mogelijkheden van de Wet Straffen en Beschermen (in werking getreden 1,5 jaar geleden) beter te gaan benutten. Door deze wet krijgt de gemeente nu ook meldingen van mensen die in jeugddetentie komen. De gemeente heeft hierdoor de mogelijkheid ook een rol te gaan spelen in de nazorg aan jeugdige ex-gedetineerden. Het is hoogstwaarschijnlijk niet mogelijk dit binnen de huidige capaciteit als extra onderdeel toe te voegen. Bij gelijkblijvende capaciteit vraagt dit om keuzes binnen het totale pakket van mogelijke activiteiten op het gebied van re-integratie van ex-gedetineerden.

Meer stewards en hosts om uitgaansgeweld te verminderen

Hoewel de samenwerking op dit moment goed verloopt bij het tegengaan van uitgaansgeweld, zou er met meer budget en capaciteit meer bereikt kunnen worden onder andere de-escalatie bij incidenten. Bijvoorbeeld door de inzet van meer fietsstewards of door de inzet van 'hosts' (zoals op het Rembrandtplein in Amsterdam is ingezet³⁶).

Beoogde activiteiten cameratoezicht uitvoeren nu basis op orde is

Het is reeds in het hoofdstuk geschetst. Op procesmatig en technisch gebied is de gemeente Amersfoort de afgelopen periode bezig geweest om orde op zaken te stellen. Hierdoor zijn de beoogde activiteiten uit het IVP nog niet (volledig) uitgevoerd. Het gaat om de evaluatie van het vaste cameratoezicht, nieuw beleid en het verkennen van de mogelijkheden voor de inzet voor een mobiele camera.

6 Bereik ambities en leerpunten voor het nieuwe IVP

In dit hoofdstuk staat ten eerste de vraag centraal of de in het IVP gestelde ambities behaald zijn volgens interne en externe betrokkenen. Het gaat om één hoofdambitie en drie sub-ambities. Hiernaast kijken we of enkele kwantitatieve doelstellingen op een specifiek thema behaald zijn. Ten tweede gaan we in op enkele overkoepelende procesmatige leerpunten voor het nieuwe IVP. Dit vormt een aanvulling op de leerpunten die bij de thematische hoofdstukken aan de orde zijn gesteld. Alvorens op deze bevindingen in te gaan besteden we in de inleiding aandacht aan de context waarin dit IVP plaatsvond en op de beperking van evalueren door middel van cijfermatige gegevens.

6.1 Inleiding

Context

Ontwikkeling IVP

In (met name) 2019 hebben er verschillende voorbereidende activiteiten plaatsgevonden om input voor het nieuwe IVP op te halen. Er zijn twee sessies met de raad gehouden. Bij één sessie is er gesproken vanuit een PowerPoint met de evaluatie van het IVP 2015-2018. Het doel van deze sessie was input op te halen voor het nieuwe IVP en aan de raad de eerste ideeën over prioriteiten voor te leggen - zoals de drie speerpunten uit het Regionale Veiligheidsstrategie. Bij de tweede sessie stond cybercriminaliteit centraal.

Hiernaast zijn er werkbezoeken aan de stad gehouden met een trio van team veiligheid en de burgemeester. Er is gesproken met onder andere jongerenwerkers, wijkagenten en buurtmoeders. Ook is er gebruik gemaakt van 'deskresearch' en is bij de projectleiders/ambtenaren op deze thema's input opgehaald.

Het uiteindelijke schrijven van het plan is ongeveer een jaar uitgelopen, omdat de verantwoordelijke hiervoor als projectleider betrokken werd bij de komst van de koning naar Amersfoort met Koningsdag en daarna betrokken werd bij de coronacrisis. De oplevering was in oktober 2019 en het plan richt zich op 2020-2022.

Veel betrokkenen hebben dit niet als (groot) probleem ervaren. Zij geven aan dat hun werkzaamheden los van het IVP uitgevoerd kunnen worden. Enkele respondenten benoemen wel het nadeel dat door het uitblijven van het IVP (en de daarop gebaseerde uitvoeringsplannen) er geen kans was extra prioriteit te genereren, hetgeen extra budget kan zorgen. Pas in 2022 is er een uitvoeringsplan gemaakt, waarbij voor enkele aanvullende activiteiten een (beperkt) aanvullend budget is gekoppeld. Hiernaast ontbrak het aan sturing op het IVP, in het bijzonder op de samenhang tussen de verschillende thema's.

Corona

Vrijwel de gehele periode van het IVP is er sprake geweest van een grote invloed van (de maatregelen ten gevolge van) corona. Hierdoor werd de horeca meermaals gesloten (waardoor er bijvoorbeeld geen controles uitgevoerd konden worden), ambtenaren moesten (grotendeels) thuiswerken, boa's werden ingezet in het handhaven van coronaregels en de zorg aan kwetsbaren, zoals gedetineerden, moest anders worden ingericht.

Tijdelijk geen IVP-projectleider en tijdelijk geen teamleider veiligheid

Tot slot hebben personele factoren invloed gehad op de uitvoer van het IVP. Ten eerste dat er een aanzienlijke periode (2 jaar) geen IVP-projectleider is geweest (deze is op crisisdossiers geplaatst). Hierdoor kwam het IVP later tot stand (2020 i.p.v. 2019), zoals eerder benoemd, en is er ook in de jaren erna (vrijwel) niet gestuurd op het IVP en zijn er (uitgezonderd voor 2022) geen uitvoeringsplannen gemaakt. Dat laatste komt waarschijnlijk ook doordat er een behoorlijke periode (1 a 1,5 jaar) geen teamleider van team veiligheid is geweest. Hierover later meer bij leerpunten.

Beperking evalueren door middel van cijfermatige doelstellingen

Beperkingen (politie)registraties

Cijfermatige doelstellingen zijn veelal gebaseerd op de registratie van meldingen en delicten bij de politie. Het is goed om te beseffen dat bij de ontwikkeling van dergelijke registraties ook andere facetten dan de omvang van een criminaliteit een rol spelen. Bijvoorbeeld de meldings- en aangiftebereidheid van burgers en de inzet van handhavers. Bij een stabiele situatie in de omvang van een bepaalde criminaliteitsvorm, kan een toegenomen meldingsbereidheid of een toegenomen inzet van bijvoorbeeld de politie tot meer registraties leiden. Ook kan er sprake zijn van een methodeaanpassing in de registratiewijze van de politie.

Daarnaast is er sprake van een zogenaamd 'dark number': criminaliteit die wel plaatsvindt, maar waarvan de politie niet op de hoogte raakt. Dat is met name bij zogenaamde haaldelicten, zoals drugcriminaliteit het geval. Het speelt minder bij woninginbraak, waar een aangifte nodig is voor de verzekering³⁷. Kortom er zijn beperkingen in het gebruik van politieregistraties om inzicht te krijgen in de aard, omvang en ontwikkeling van criminaliteit.

Externe factoren

Hiernaast is het van belang op te merken dat naast de inspanningen die onder de noemer van beleid – zoals hier het IVP – plaatsvinden, niet de enige factor zijn die van invloed zijn op de criminaliteit. Zo hebben we in de afgelopen jaren bijvoorbeeld gezien hoe groot het effect van een pandemie kan zijn. En zorgt de mondiale digitalisering voor een toename van gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime.

Tot slot is het mogelijk dat een schijnbaar stabiele situatie (het gelijk blijven van het aantal registraties) eigenlijk een positief resultaat betreft. Dit is het geval als er zonder inzet een verslechtering van de situatie was opgetreden.

6.2 Bereik ambities

Algemene ambitie

Hoofdambitie

Het voorkomen en verminderen van overlast en criminaliteit, het bewaken en herstellen van de openbare orde en het voorkomen en bestrijden van crises of rampen en bewaken van fysiek veilige woon- en leefomgeving.

Wat opvalt aan de opgestelde hoofdambitie van het IVP 2020-2022, is dat fysieke componenten van veiligheid hierin een plek hebben gekregen. Dit terwijl het IVP zelf niet hierop gericht is. Er is immers voor gekozen door de gemeente, zoals eerder aangegeven, het programma te focussen op de zogenaamde sociale kant van veiligheid.

Gevraagd of deze hoofdambitie behaald is, geven de meeste respondenten aan dat dit moeilijk te zeggen is, maar dat dit in ieder geval hetgeen is waar de afdeling veiligheid zich in de afgelopen jaren mee bezig heeft gehouden. Zoals een respondent stelt: 'Het is een doorlopende doelstelling die wij als team hebben.' Hiernaast noemen enkele respondenten dat de meeste cijfermatige doelstellingen uit het IVP in ieder geval behaald zijn (waarover in paragraaf 6.3 meer), waarbij ze wel de kanttekening plaatsen dat het moeilijk is te stellen of/dat dit door de uitvoer het IVP komt.

“Ik zou zeggen dat het geheel zou moeten bijdragen. Het zijn allemaal speldenprikjes, maar gezamenlijk zou het moeten helpen.

37. Bij drugscriminaliteit speelt ook nog een rol dat jeugdigen (en volwassenen) die aangetroffen worden met een gebruikershoeveelheid drugs doorgaans niet worden geregistreerd en daarnaast zijn er ook jeugdigen die 'klusjes' doen voor drugscriminelen. Deze klusjes zijn tevens meestal niet in de registratiesystemen terug te vinden. Voorbeelden zijn het wegbrengen van geld of op de uitkijk staan bij een woning.

Subambitie Weerbaarheid en Ondermijning

Het duurzaam terugdringen of voorkomen van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit.

Veel respondenten geven aan dat de ambitie op het gebied van weerbaarheid en ondermijning te breed en ambitieus geformuleerd is; voorbij de rol en mogelijkheden van de(z) gemeente gaat. Respondenten benoemen dat het beter was geweest (en daarmee een aanbeveling voor het toekomstige IVP) om de ambitie echt een gemeentelijke ambitie te maken. Hierin zou bijvoorbeeld de gemeentelijke bijdrage aan het opwerpen van barrières centraal kunnen staan (zoals de inzet van het BIBOB-instrumentarium en goed toezicht en handhaving) en de bijdrage van de gemeente op het gebied van preventie (voorkomen dat jongeren in de drugscriminaliteit terecht komen).

In lijn hiermee, geven respondenten dan ook aan dat deze subambitie niet door de gemeente gehaald is, in de afgelopen IVP-periode. Zo is er (vrijwel) geen zicht op en dus ook geen aanpak van criminele samenwerkingsverbanden. En is er ook (vrijwel) geen sprake geweest van het duurzaam terugdringen of voorkomen van ondermijnende criminaliteit. Dit vraagt om een bredere, diepgaande en integrale aanpak, vanuit een goede informatiepositie, waarvan nu bij de gemeente Amersfoort (nog) geen sprake is (waarover meer in 6.3).

“Duurzaam zit er nog niet echt in. Hiervoor moet je slimmer gaan opereren, met een goed plan wat we in Amersfoort zien aan organisaties en hoe we die kapot gaan maken. Plus wie is er aan zet?”

Wel zijn er op het gebied van weerbaarheid en ondermijning activiteiten ondernomen die tot verstoring hebben geleid, zoals het opgerolde drugslab. Een respondent rept in dit kader over een toename van de pakkans door de activiteiten vanuit de gemeente Amersfoort.

Verbeteren zorg voor kwetsbare mensen en terugdringen veiligheidsproblematiek

Subambitie Zorg en Veiligheid

Het verbeteren van de zorg voor kwetsbare mensen en het terugdringen van daaraan gerelateerde veiligheidsproblematiek.

De respondenten geven – eensgezind – aan dat op de geformuleerde subambitie in de afgelopen jaren is ingezet. In hoeverre deze inspanningen tot het gewenste resultaat hebben geleid is op dit moment niet goed aan te geven, aangezien er hier geen informatie over is bijgehouden. Het streven is dit in de toekomst, met gebruik van het nieuwe PGA-X-systeem, beter te gaan monitoren³⁹.

Aangaande het behalen van dit doel benoemen verschillende respondenten dat de beperkte opvang- en (beschermd en begeleid) woonmogelijkheden een belemmerende factor zijn. Een enkele respondent benadrukt het belang van de regierol van de gemeente, de verbindende partij.

“Woonplekken vormen een belemmering. Je kunt pas verder gaan kijken als iemand een plekje heeft waar die kan wonen of bivakkeren. Een woonplek is een uitdaging, maar wel een basisvoorwaarde om verder te kunnen gaan. Dit is een landelijk probleem, maar ook in Amersfoort.”

38. Tenminste, zolang of als het IVP zich op de gemeente blijft focussen. Mocht het IVP een integraal plan worden waar ook partners echt deel van uitmaken, dan kan een bredere ambitie mogelijk behouden worden. Ook dan is een (losse) gemeentelijke ambitie overigens een aanbeveling, hetgeen de visie en strategie van de gemeente kan weergeven.

39. De vraag is dan wel wanneer een traject of aanpak als succesvol kan worden gezien. Dit is mogelijk moeilijk te meten en er moet ook rekening mee worden gehouden dat verschillende externe factoren (los van de interventie) van invloed op het resultaat kunnen zijn. En tot slot zijn er personen die ondanks alle goede inspanningen niet geholpen kunnen of willen worden.

Subambitie Digitale weerbaarheid

We dringen het slachtofferschap van cybercrime terug door inzicht te krijgen in de aard en omvang, het weerbaar maken van onze inwoners en ondernemers en door barrières op te werpen voor daders en dadergroepen. We streven naar een daling van slachtofferschap en daaraan gerelateerde veiligheidsproblematiek.

De subambitie die op cybercrime geformuleerd is, heeft een gelaagdheid in zich. Zo staat benoemd wat het doel is (slachtofferschap terugdringen), maar ook hoe de gemeente dit wil bereiken (bijvoorbeeld door inzicht in aard en omvang, stijging van meldingsbereidheid). Respondenten geven aan dat de in de ambitie genoemde activiteiten (voortvarend) zijn uitgevoerd⁴⁰, waarbij goed is samengewerkt met partners en organisaties in de stad. Of en in hoeverre dit tot het terugdringen van slachtofferschap heeft geleid, is echter de vraag. Niet alleen vanwege de exogene toename van cybercrime⁴¹, maar ook omdat de preventieve projecten ofwel een beperkt effect lijken te hebben op gedragsverandering, ofwel een nog onbekend (niet vastgesteld) effect. Ook geven enkele respondenten dat je één vorm van cybercriminaliteit (zoals VIN-fraude) kan terugdringen, maar dat er al snel nieuwe vormen zullen ontstaan.

Cijfermatige doelen

In het IVP 2020-2022 staan voor verschillende vormen van criminaliteit en overlast een streefwaarde bepaald aangaande de situatie eind 2022. Op het moment van schrijven (juni 2022) kijken we naar de tussenstand, hoe staat het ervoor in 2021.

Tabel 2 Ontwikkeling van cijfers waar in het IVP een doel aan gekoppeld is, 2018-2021

	2018	2019	2020	2021	Doel eind 2022	Stand van zaken 2021
Meldingen overlast jeugd	1223	1493	2621	1966	-5% t.o.v. 2018	Niet behaald
Aantal woninginbraken	617	636	414	205	-10% t.o.v. 2018	Behaald
Aantal geweldsincidenten	668	613	594	539	-5% t.o.v. 2018	Behaald
Aantal incidenten uitgaan	330 ⁴²	343	113	79	-10% t.o.v. 2018	Behaald
Aantal overvallen	4	10	4	1	-10% t.o.v. 2018	Behaald

Van vier cijfermatige doelstellingen zien we dat in 2021 de beoogde afname van registraties is behaald: aantal woninginbraken, overvallen, geweldsincidenten en incidenten uitgaan. Het is aannemelijk dat woninginbraken, geweldsincidenten, incidenten uitgaan en overvallen (grotendeels) afgenomen zijn ten gevolge van de coronamaatregelen. Doordat mensen (veel) vaker thuis waren werden inbrekers belemmerd. En doordat de horeca een aantal keer gesloten is (helemaal of op late tijdstippen) heeft er minder (uitgaan)geweld en incidenten plaatsgevonden.

Het is wel goed om op te merken dat de door politie aangeleverde informatie over uitgaansincidenten laat zien dat er in 2022 weer sprake is van een sterke toename – in vergelijking tot de coronajaren 2020 en 2021. In januari t/m juni zijn er 151 incidenten geregistreerd. Indien de tweede helft van het jaar exact hetzelfde aantal incidenten oplevert, dan komt het aantal incidenten iets onder op het niveau van 2018 uit.

Bij meldingen van overlast van jeugd is eind 2021 (nog) niet het streven van eind 2022 bereikt. Dit heeft mogelijk óók te maken met de gevolgen van de coronapandemie. Doordat jongeren niet meer op locaties zoals buurthuizen en sport welkom waren, speelde hun leven meer op straat af, hetgeen (zeker bij bewoners die juist vaker thuis waren) tot ervaren overlast heeft geleid. Daarnaast kunnen spanningen rond corona, het thuiswerken en de beperkingen in eenieders eigen leven er ook voor hebben gezorgd dat het zien en horen van jongeren eerder als overlast ervaren is (en daarmee tot meer meldingen).

Ook het beoogde aandeel inwoners dat zich onveilig voelt in de eigen buurt is (nog) niet behaald eind 2021.

Tabel 3 Ontwikkeling veiligheidsgevoel in de buurt, 2015-2021

	2015	2017	2019	2021	Doel eind 2022	Stand van zaken 2021
% onveilig in de buurt	24,7%	21,6%	22,1%	22,7%	21%	Niet behaald

40. Uitgezonderd het voorbereiden op een crisis met digitale oorzaak, zoals in het hoofdstuk reeds besproken.

41. Dit type criminaliteit neemt door globale digitalisering sowieso toe en heeft nog een sterkere groei doorgemaakt door de omstandigheden door corona.

42. Dit getal wijkt licht af van hetgeen eerder door de politie is aangeleverd en in het IVP is opgenomen. We kiezen ervoor voor alle jaartallen de informatie te gebruiken die voor deze evaluatie door de politie is aangeleverd, omdat dan voor elk jaartal dezelfde methodiek is gehanteerd en jaren goed met elkaar te vergelijken zijn.

6.3 Leerpunten nieuwe IVP

We formuleren vijf overkoepelende leerpunten voor het nieuwe IVP:

1. Maak het IVP echt integraal
2. IVP als visiedocument met jaarlijkse uitvoeringsplannen
3. Formuleer reële ambities en meetbare activiteiten
4. Verken de meerwaarde van meer gebiedsgericht werken
5. Prioriteit, continuïteit en slagvaardigheid

1 Maak het IVP echt integraal

Het IVP 2020-2022 wordt door respondenten ook wel ‘het afdelingsplan van de afdeling veiligheid genoemd’. Dit terwijl het woord ‘integraal’ impliceert dat het gaat om een plan dat tenminste verschillende gemeentelijke afdelingen betreft die zich met veiligheid bezighouden en mogelijk ook van partners, zoals de politie en het OM. Verschillende respondenten (intern en extern) spreken zich uit voor een breder IVP vanaf 2023. Hierin kan naast de sociale veiligheid (de focus waar nu voor gekozen is) ook fysieke veiligheid een plek krijgen⁴³ (zoals crisisbeheersing), toezicht en handhaving en de inzet van boa’s, en bijvoorbeeld ook het werk van de gebiedsmanagers. Hiernaast kan er aandacht komen voor andere gemeentelijke domeinen waar veiligheid een rol speelt, zoals onderwijs (denk aan cyberprogramma’s op basisscholen of het signaleren van radicalisering of jonge aanwas) en ruimtelijke ordening (denk aan de woningnood die o.a. van invloed is op de stabiliteit van kwetsbare personen of aan het veilig inrichten van een nieuwbouwwijk).

Over prioriteiten kan afgestemd worden met belangrijke partners, zodat het IVP en/of jaarplannen uitgelijnd worden en er echt gezamenlijk aan gewerkt kan worden. Denk aan de politie en het RIEC, maar ook aan samenwerkingsgremia zoals het Zorg en Veiligheidshuis en RIEC Midden-Nederland. Het gezamenlijk formuleren en afstemmen van prioriteiten zal bijdragen aan een verbeterde samenwerking tussen de gemeente en haar belangrijkste zorg- en veiligheidspartners.

Voor een goede integrale samenwerking is hiernaast een belangrijke randvoorwaarde dat (keten)partners voldoende kennis hebben over het delen van informatie en hiertoe bereid zijn. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk om met elkaar te delen dat er een probleem is, zolang je niet benoemt wat het probleem is (de zogenaamde dat-informatie i.p.v. de wat-informatie). En als men informatie tussen ketenpartners wil delen, dan is dit mogelijk als voldaan wordt aan de juridische drie-eenheid: doelmatigheid, subsidiariteit en proportionaliteit⁴⁴ en de informatiedeling in (bijvoorbeeld) een convenant is beschreven. Naast de kennis over de mogelijkheden van kennisdeling is het ook van belang dat er tussen betrokken partners een basis van vertrouwen is.

2 IVP als visiedocument met jaarlijkse uitvoeringsplannen

Het strekt de aanbeveling het IVP echt te gebruiken om (met andere afdelingen en partners) een visie en strategie uit te dragen, voor de langere termijn. Het IVP geeft richting aan het werken aan de veiligheid in Amersfoort door de gehele gemeente en haar belangrijkste partners. Verschillende respondenten vragen hierbij om focus: op welke specifieke punten wil de gemeente de komende periode – met haar partners – gaan inzetten⁴⁵.

Onder dit IVP komen vervolgens jaarlijkse uitvoeringsplannen waarin duidelijk wordt wat er dat jaar concreet in de planning staat én welke gemeentelijke afdelingen daarbij betrokken zijn. Aan de hand van deze uitvoeringsplannen (waarin een kwartaalindeling denkbaar is), kan de uitvoer van het jaarplan gemonitord worden.

43. Waarbij er gekozen kan worden voor een beperkte plek (bijvoorbeeld alleen een benoeming van dit thema en waar de samenhang ligt) of een grotere plek (bijvoorbeeld dat actielijnen en doelen ook in het IVP worden opgenomen).

44. Doelbinding duidt op het duidelijk omschrijven en rechtvaardigen van de noodzaak om bepaalde informatie vast te leggen en te delen. Subsidiariteit betreft de minst ingrijpende maatregel om het doel te bereiken. En proportionaliteit betreft dat de maatregel in verhouding staat tot het doel.

45. Op dit moment wordt er in het IVP ook gesproken over prioriteiten, maar lijkt er meer sprake te zijn van een bepaalde focus dan een prioriteit. Bij prioriteiten gaat het immers erom dat dat een bepaald (sub)thema prioriteit/voorrang krijgt boven een ander (sub)thema en dat lijkt bij het IVP 2020-2022 niet het geval te zijn.

Hoewel de visie voor vier jaar wordt neergezet, wordt nadrukkelijk gepleit voor flexibiliteit. De ontwikkelingen gaan – zeker op het veiligheidsdomein, rap. Het is van belang te anticiperen op nieuwe problematiek en fenomenen. De jaarlijkse uitvoeringsplannen bieden hier ruimte voor.

3 Reële ambities, meetbare activiteiten

In paragraaf 6.2 is besproken in hoeverre de (sub)ambities volgens de bij het IVP betrokken respondenten (intern en extern) behaald zijn. Bij deze ambities valt op dat ze soms heel breed en ambitieus zijn, waardoor ze verder reiken dan de invloed van de gemeente. Het lijkt raadzaam toekomstige ambities meer te verbinden aan de specifieke mogelijkheden van de gemeente. Dit zorgt er ook voor dat de ambities meer concreet worden, waardoor beter gemonitord kan worden in hoeverre ze bereikt worden.

De vraag is vervolgens of het zinvol is om meetbare outcome-doelstellingen op te nemen, zoals het afnemen van cybercrime. Zoals reeds uitgebreid besproken bij 6.1 (is de ontwikkeling van) een dergelijk cijfer van veel externe factoren afhankelijk, dus (zeker) niet van alleen het ingezette beleid. Wellicht is het beter niet de outcome ‘smart’ te maken, maar hetgeen dat de gemeente wil ondernemen, de activiteiten. Deze meetbare activiteiten kunnen een plaats krijgen in het jaarlijkse uitvoeringsplan, zoals hiervoor besproken: bijvoorbeeld een tiental bewustwordingssessie met burgers, voorlichting op een tiental gemeentelijke afdelingen of tussen de 40-50 integrale controles.

Tot slot is het van belang reëel te blijven. Zowel over de reikwijdte van de gemeentelijke bemoeienis, als over de invloed op het bestaan van criminaliteit überhaupt. Zoals een respondent treffend verwoordt:

“Er is altijd bepaalde criminaliteit, we moeten niet streven naar nul.

4 Verken de meerwaarde van meer gebiedsgericht werken

Het IVP 2020-2022 richt zich op de gehele stad Amersfoort. Er worden geen specifieke wijken benoemt met prioriteiten of maatwerk-activiteiten. Dit, terwijl veiligheidsproblematiek niet evenredig over de stad is verdeeld. Het is de verkenning waard of het nieuwe IVP, of de onderliggende uitvoeringsplannen, ook een onderdeel krijgt of krijgen waarin de veiligheidsplannen voor een specifiek gebied worden weergegeven. Dit kan ook zorgen voor meer aansluiting op het werk van de afdeling Samenleven, die steeds meer gebiedsgericht is gaan werken. En de gebiedsmanagers kunnen hierdoor meer veiligheidsgericht aan het werk.

5 Prioriteit, continuïteit en slagvaardigheid

Verskillende respondenten uiten hun twijfels over de prioriteit die er in de gemeente Amersfoort is voor het thema veiligheid. Zij bemerken dat er op functies (IVP-coördinator, teamhoofd, projectleider jeugd en veiligheid) weinig continuïteit is; waarbij met name in het oog springt dat personeel dat er (tijdelijk of structureel) niet meer is, langzaam wordt vervangen. Ook valt hen de personele krapte op, zeker op het thema weerbaarheid en ondermijning. Zij raden aan zowel intern als extern financiële bronnen aan te boren en geven aan dat dit volgens hen de slagvaardigheid van de gemeente Amersfoort sterk zou verbeteren. De wil tot actie is er, maar door personele onderbezetting lijkt de mogelijkheid hiertoe, zeker als het om wat grotere en soms complexe casussen en projecten gaat, beperkt.

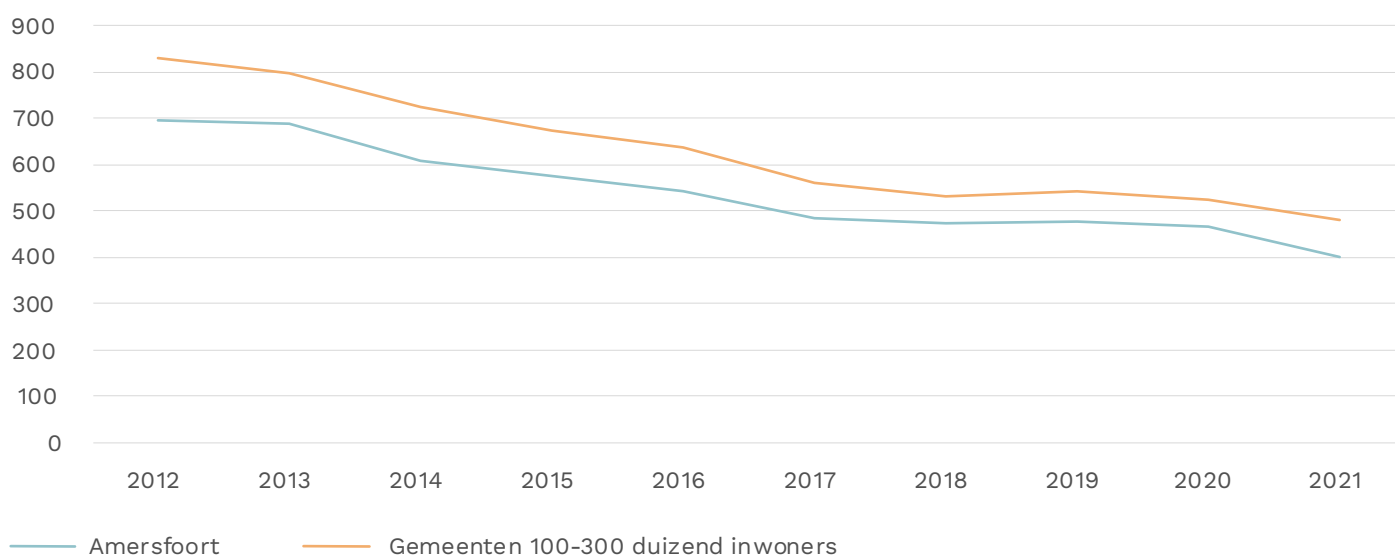

Cijfermatige ontwikkelingen

In deze bijlage worden de cijfermatige ontwikkelingen op de kernthema's van het Amersfoortse IVP 2020-2022 beschreven. Om deze ontwikkelingen goed te kunnen plaatsen en duiden wordt waar mogelijk ook de ontwikkeling vóór deze periode in beeld gebracht, vanaf 2012. Zo wordt het bijvoorbeeld inzichtelijk of een afname in registraties vanaf 2020 (start van het IVP) nieuw is ingezet of dat er sprake is van een doorlopende afname. Ook worden, waar mogelijk, de cijfermatige gegevens en ontwikkeling van Amersfoort vergeleken met die van andere middelgrote gemeenten (met honderdduizend tot driehonderdduizend inwoners)⁴⁶. Zo is het mogelijk dat de ontwikkeling van de gemeente Amersfoort een landelijke ontwikkeling betreft, terwijl het ook zo kan zijn dat in de gemeente Amersfoort een afwijkende ontwikkeling plaatsvindt. Onderstaande input (tekst en figuren) is aangeleverd door de O+S afdeling van de gemeente Amersfoort.

Alvorens we ingaan op de ontwikkelingen per IVP-thema kijken we naar de ontwikkeling in het totaal aantal geregistreerde misdrijven. In Amersfoort loopt, net als in gemeenten van vergelijkbare omvang (met honderd tot driehonderdduizend inwoners), dit totale aantal geregistreerde misdrijven al jaren af. Kijkend naar de gegevens over de afgelopen tien jaar, is te zien dat in Amersfoort het totaal aantal geregistreerde misdrijven gedaald is van 700 per tienduizend inwoners in 2012 naar 400 per tienduizend inwoners in 2021. In soortgelijke gemeenten loopt het aantal geregistreerde misdrijven ook sterk terug in de afgelopen 10 jaar, maar ligt over de hele periode het aantal – met een gemiddelde tussen de 80 en 140 registraties per jaar per tienduizend inwoners – iets hoger dan in Amersfoort.

Figuur 1 Totaal aantal registraties misdrijven (per 10.000 inwoners), 2012-2021

Bron: CBS, politieregistraties

46. Deze gemeenten noemen in de rest van deze bijlage 'soortgelijke gemeenten' of 'vergelijkbare gemeenten'.

I Weerbaarheid en ondermijning

Drugscriminaliteit

Op het ervaren van drugshandel/drugsgebruik in de buurt neemt Amersfoort in 2021 een middenpositie in, in vergelijking tot soortgelijke gemeenten. Twintig procent van de respondenten van de Veiligheidsmonitor uit Amersfoort geeft aan dat drugsgebruik wel eens voorkomt in de buurt en een iets hoger percentage (21%) geeft aan dat er drugshandel voorkomt in de buurt. Amersfoort zit hiermee net iets onder het gemiddelde van soortgelijke gemeenten waar deze percentages respectievelijk 21,5% en 21,7% zijn.

Respondenten aan de monitor is ook gevraagd of ze veel overlast ervaren van drugshandel en drugsgebruik. Dat blijkt bij respectievelijk 3% (drugshandel) en 15% (drugsgebruik) het geval te zijn. Dit ligt ook iets onder het gemiddelde van soortgelijke gemeenten: 4% ervaart veel overlast van drugshandel en 17% van drugsgebruik.

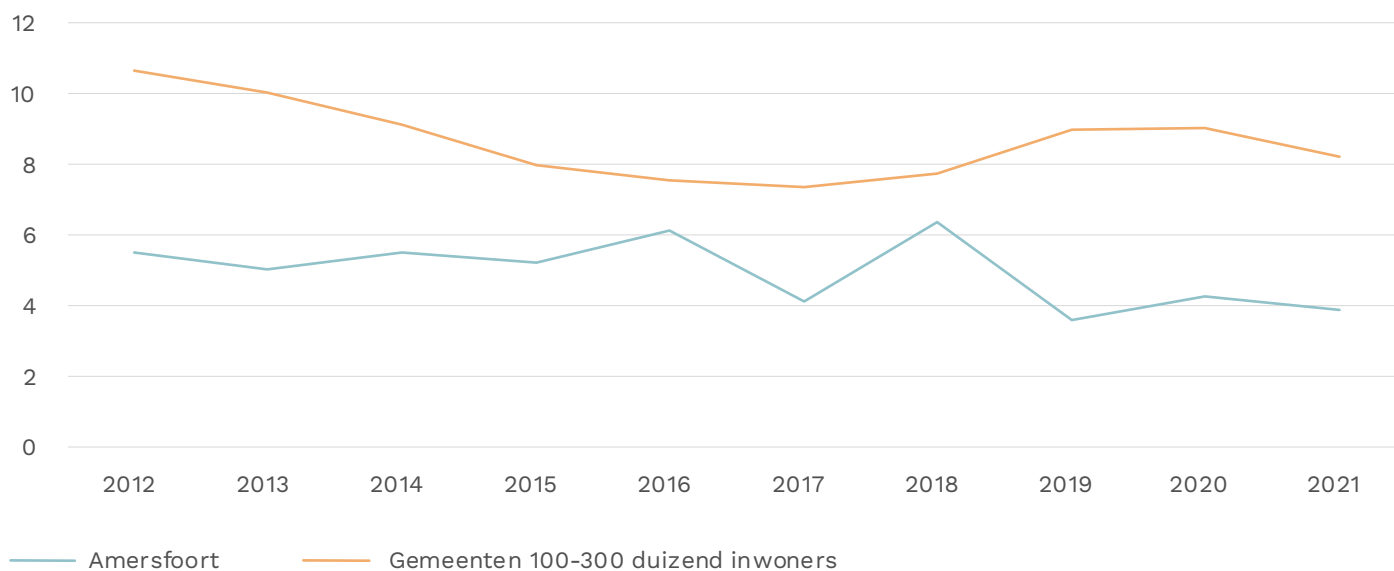
Tabel 2 Ervaren (overlast) drugshandel en drugsgebruik, 2021

	Amersfoort	Gemiddelde soortgelijke gemeenten
Drugshandel komt voor in mijn buurt	20,3	21,5
Drugsgebruik komt voor in mijn buurt	21	21,7
% Veel overlast van drugshandel	3,1	4,0
% Veel overlast van drugsgebruik	15,4	16,6

Bron: Veiligheidsmonitor 2021

Gemiddeld genomen zijn er in soortgelijke gemeenten meer registraties van drugshandel dan in Amersfoort. Er is bij deze gemeenten een lichte daling te zien tussen 2012 en 2017, waarna weer een kleine stijging volgt. In Amersfoort zijn er ook enkele fluctuaties, maar ligt het aantal registraties over de hele tijdsperiode onder het gemiddelde van soortgelijke steden. Over de gehele periode bezien, is er in Amersfoort en bij andere vergelijkbare gemeenten sprake van een afname van registraties drugshandel per 10.000 inwoners.

Figuur 3 Aantal registraties drugshandel (per 10.000 inwoners), 2012-2021

Bron: CBS, politieregistraties

Mensensmokkel

Vanwege het lage aantal registraties van mensensmokkel⁴⁷, laten we onderstaand alleen het aantal registraties zien tussen 2012-2021.

Tabel 4 Aantal registraties mensensmokkel

Jaar	Aantal
2012	0
2013	0
2014	0
2015	2
2016	0
2017	1
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0

Bron: CBS, politieregistraties

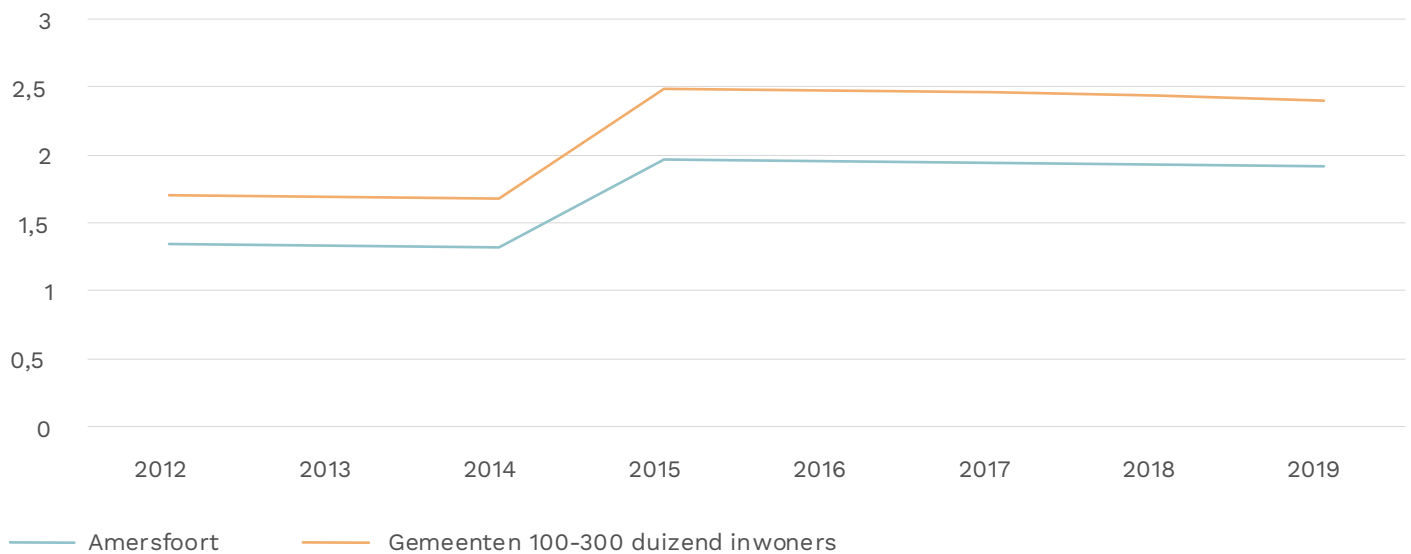

Terug naar Weerbaarheid en ondermijning

Witwassen

Kijkend naar de registraties van witwassen, valt op dat zowel Amersfoort als de vergelijkbare gemeenten eenzelfde trend volgen, waarbij in 2015 een klein sprongetje te zien is in het aantal witwasmisdrijven, waarna de situatie stabiel blijft.

Figuur 5 Aantal registraties witwassen (per 10.000 inwoners), 2012-2019

Bron: zichtopondermijning

Terug naar Weerbaarheid en ondermijning

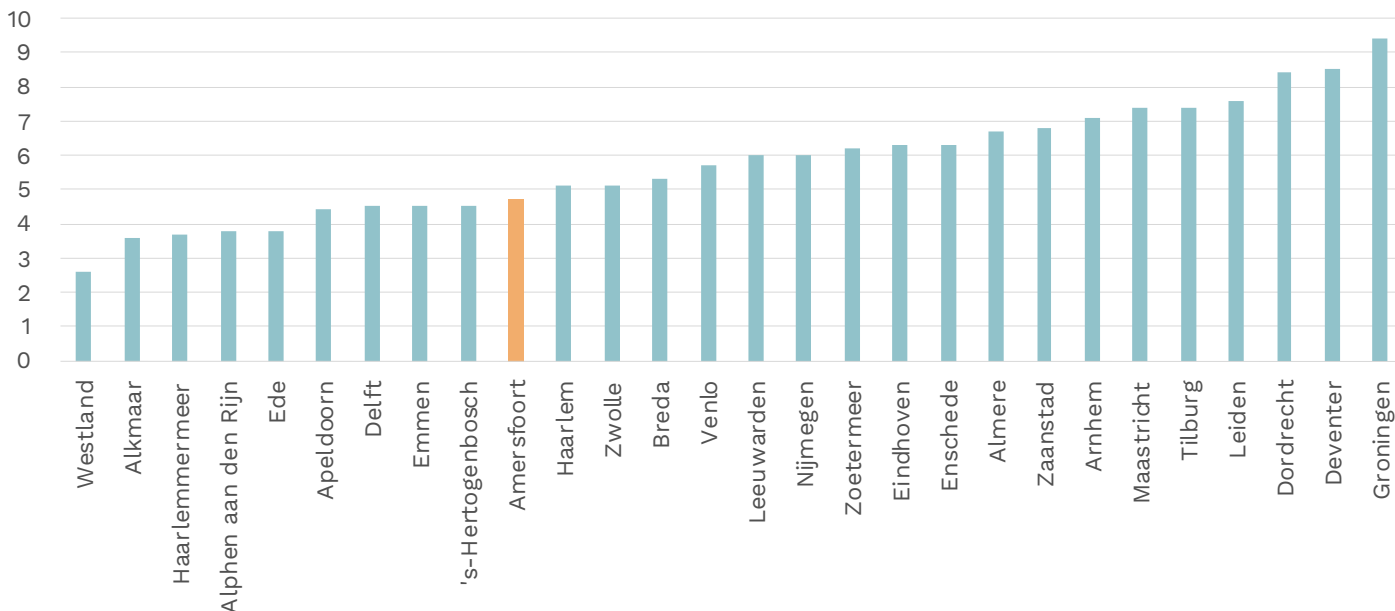
⁴⁷ Mensensmokkel is het bieden van hulp en transport aan mensen met als doel ze de grens over te smokkelen. Mensensmokkelaars maken gebruik van de nood van migranten. Voor veel geld smokkelen ze de migranten Nederland of de Europese Unie binnen. Vaak met gevaar voor het leven of de gezondheid van de migranten.

II Zorg en veiligheid

Woonoverlast

Het percentage inwoners dat veel overlast van buurtbewoners ervaart is in Amersfoort relatief laag ten opzichte van soortgelijke steden. Ongeveer 4,7 % van de respondenten geeft aan veel overlast door buurtbewoners te ervaren. Dat is voor andere gemeenten gemiddeld 5,7%.

Figuur 6 Percentage respondenten dat veel overlast van buurtbewoners heeft, 2021

Bron: Veiligheidsmonitor 2021

Overlast jeugd

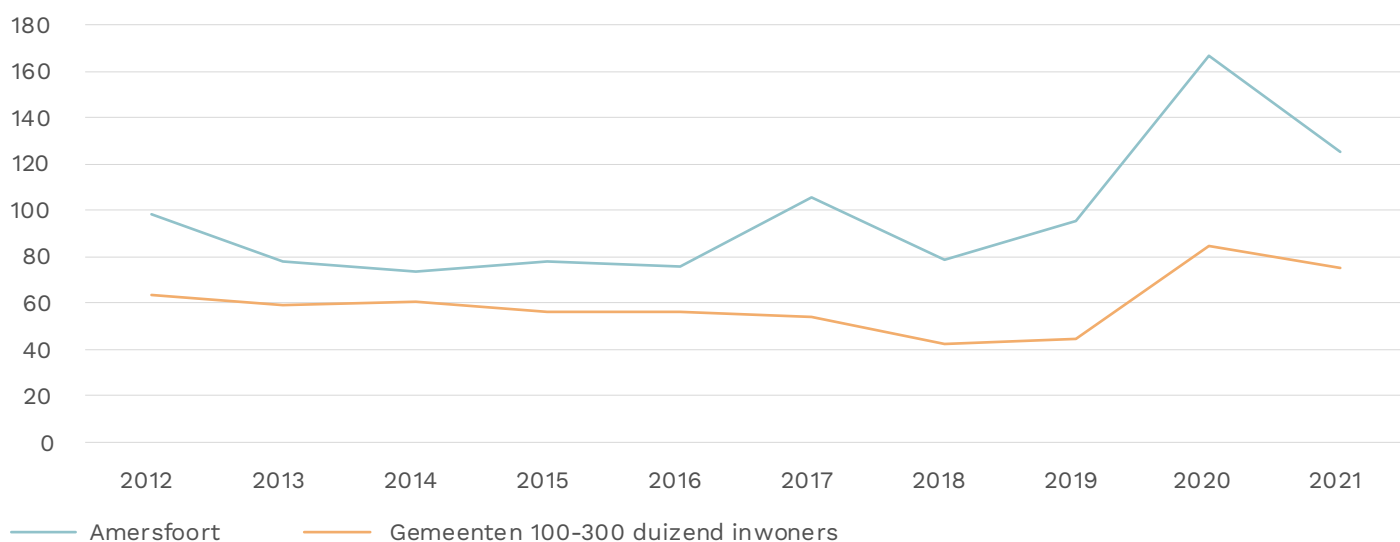
Kijkend naar de registraties van overlast veroorzaakt door de jeugd valt op dat zowel in Amersfoort als gemiddeld in soortgelijke steden er een sterke toename is in 2020, het jaar dat de coronapandemie uitbrak (zie figuur 7). Deze stijging zou te verklaren kunnen zijn door de veranderingen in de sociale levens van jongeren. Door sluiting van activiteiten kan het zijn dat het leven zich meer op straat afspeelde wat kan zorgen voor meer overlast. Daarnaast kan een verklaring ook gevonden worden bij de melder. Door de spanningen rond corona, het thuiswerken en de beperkingen in eenieders eigen leven kan het zien van jongeren samen sneller als overlast ervaren worden wat tot een hogere hoeveelheid registraties zou kunnen leiden. Als laatste zou een verklaring gevonden kunnen worden in het type meldingen. Volgens de politie betrof een deel van de meldingen in de coronapandemie meldingen van groepsvorming of andere overtredingen van de coronamaatregelen.

Naast het aantal registraties kan ook gekeken worden naar het percentage inwoners dat veel overlast ervaart van rondhangende jongeren. Dit aandeel blijkt in Amersfoort relatief hoog: 7,9% versus 6,0%. Dit is in lijn met de registraties die ook hoger zijn dan gemiddeld in soortgelijke steden.

Terug naar Zorg en veiligheid

Figuur 7 Aantal registraties jeugdoverlast (per 10.000 inwoners), 2012-2021

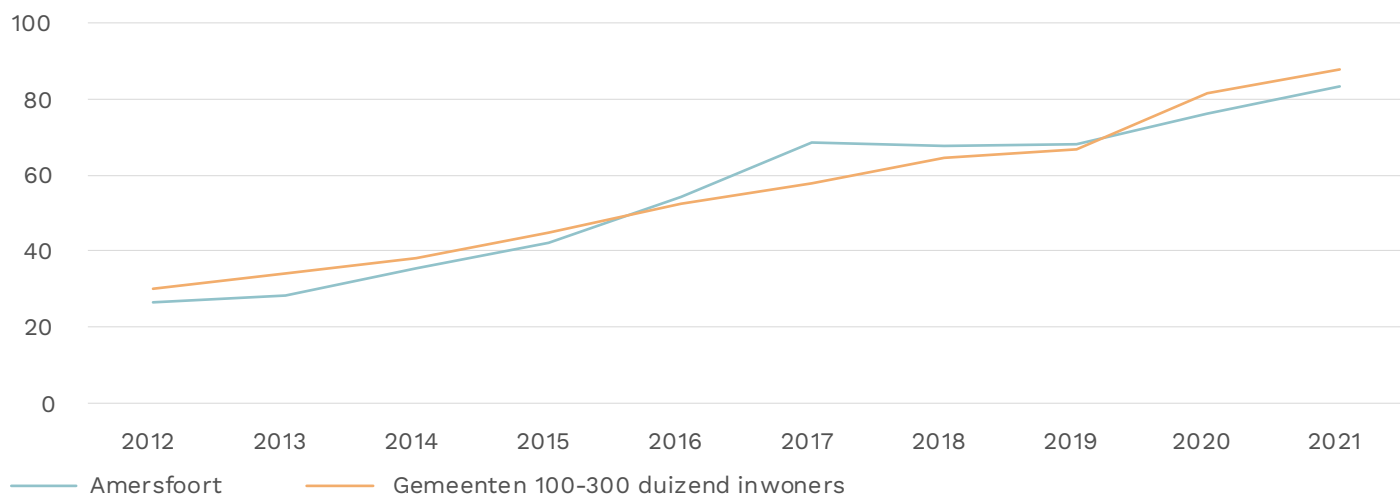

Bron: CBS, politieregistraties

Overlast personen met onbegrepen gedrag

Sinds 2012 is er een flinke stijging van overlast door mensen met onbegrepen gedrag⁴⁸ te zien. Tussen 2012 en 2021 is het aantal registraties per tienduizend inwoners verviervoudigd. Hierin wijkt Amersfoort niet af van vergelijkbare gemeenten. Een mogelijke verklaring kan gevonden worden in extramuralisering van zorg en in het beleid rondom opvangplaatsen. Door een vermindering van het aantal opvangplaatsen zou het kunnen zijn dat personen met onbegrepen gedrag meer op straat zijn en zo meer overlast veroorzaken.

Figuur 8 Aantal registraties overlast personen met onbegrepen gedrag (per 10.000 inwoners), 2012-2021

Bron: CBS, politieregistraties

Naast het aantal registraties bij de politie is in de Veiligheidsmonitor van 2021 ook bevraagd hoeveel last mensen hebben van personen met onbegrepen gedrag. Hieruit blijkt dat in Amersfoort 1,6% van de bevroegden aangeeft hier veel overlast van te hebben. Hiermee ligt het percentage lager dan gemiddeld in soortgelijke steden (2,5%).

 Terug naar Zorg en veiligheid

48. Zoals eerder aan de orde gesteld (in paragraaf 3.1, thema Mensen met onbegrepen gedrag), worden personen die eerst 'personen met verward gedrag' genoemd werden, binnen de gemeente Amersfoort nu 'personen met onbegrepen gedrag' genoemd. In de politieregistraties en de Veiligheidsmonitor wordt nog wel de term 'personen met verward gedrag' gehanteerd, maar we gebruiken hier in het kader van uniformiteit toch de term onbegrepen gedrag.

III Digitale weerbaarheid

Cybercrime

Via de Veiligheidsmonitor 2021 is in kaart gebracht in hoeverre mensen slachtoffer zijn van verschillende typen criminaliteit in de twaalf maanden voor het invullen van de vragenlijst. Van online fraude is 'in het afgelopen jaar' 11% slachtoffer geworden en 17% van online criminaliteit. Het slachtofferschap van online fraude ligt hiermee iets boven het gemiddelde van soortgelijke gemeenten (10%). Het slachtofferschap van online criminaliteit is rond het gemiddelde.

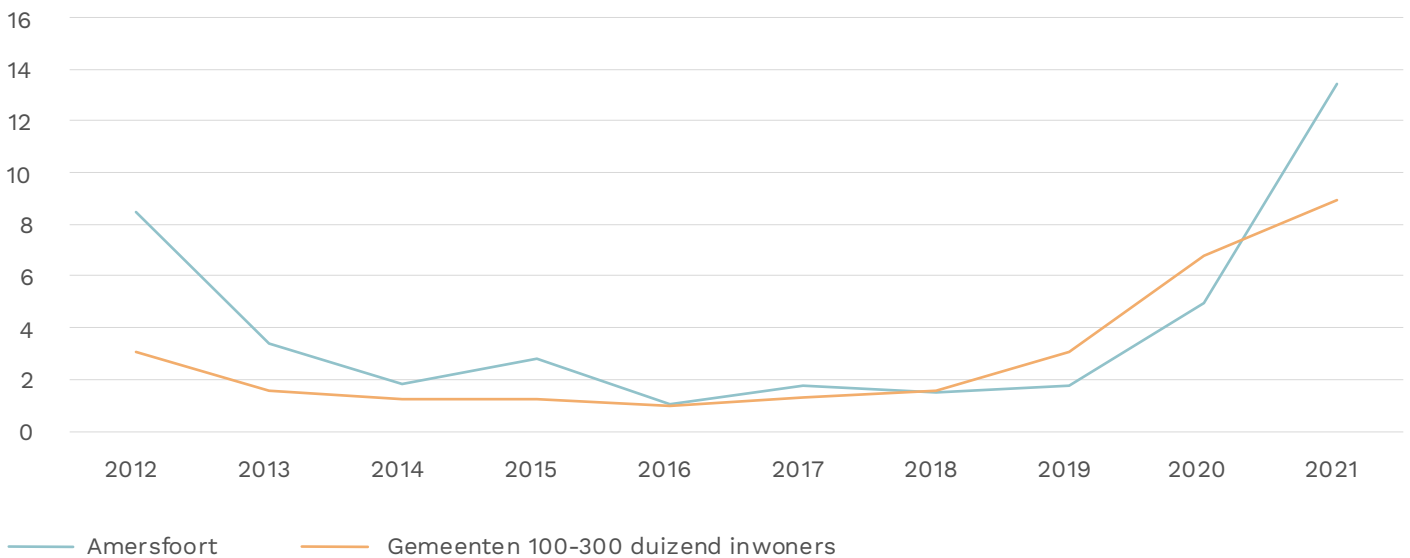
Tabel 9 Percentage slachtofferschap online fraude en online criminaliteit, 2021

	Amersfoort	Gemiddelde soortgelijke gemeenten
Slachtofferschap online fraude	10,9	9,6
Slachtofferschap online criminaliteit	17,4	17,1

Bron: Veiligheidsmonitor 2021

Vanaf 2020 is er sprake van een sterke toename van het aantal registraties van cybercrime, zowel in Amersfoort als in soortgelijke gemeenten. Het zou kunnen dat dit (deels) veroorzaakt wordt door de coronapandemie. Doordat andere vormen van criminaliteit mogelijk bemoeilijkt werden door de maatregelen en mensen ook door de maatregelen meer online actief waren zou het zo kunnen zijn dat de criminaliteit zich deels naar online verplaatst heeft. Daarnaast kan het zo zijn dat mensen doordat ze meer online actief waren, kwetsbaarder waren voor cybercrime wat voor een toename van het aantal incidenten zou kunnen hebben gezorgd. Doordat de toename in Amersfoort iets sterker was dan in andere gemeenten ligt het aantal registraties van cybercrime in 2021 boven het gemiddelde van soortgelijke gemeenten.

Figuur 10 Aantal registraties cybercrime (per 10.000 inwoners), 2012-2021

Bron: CBS, politieregistraties

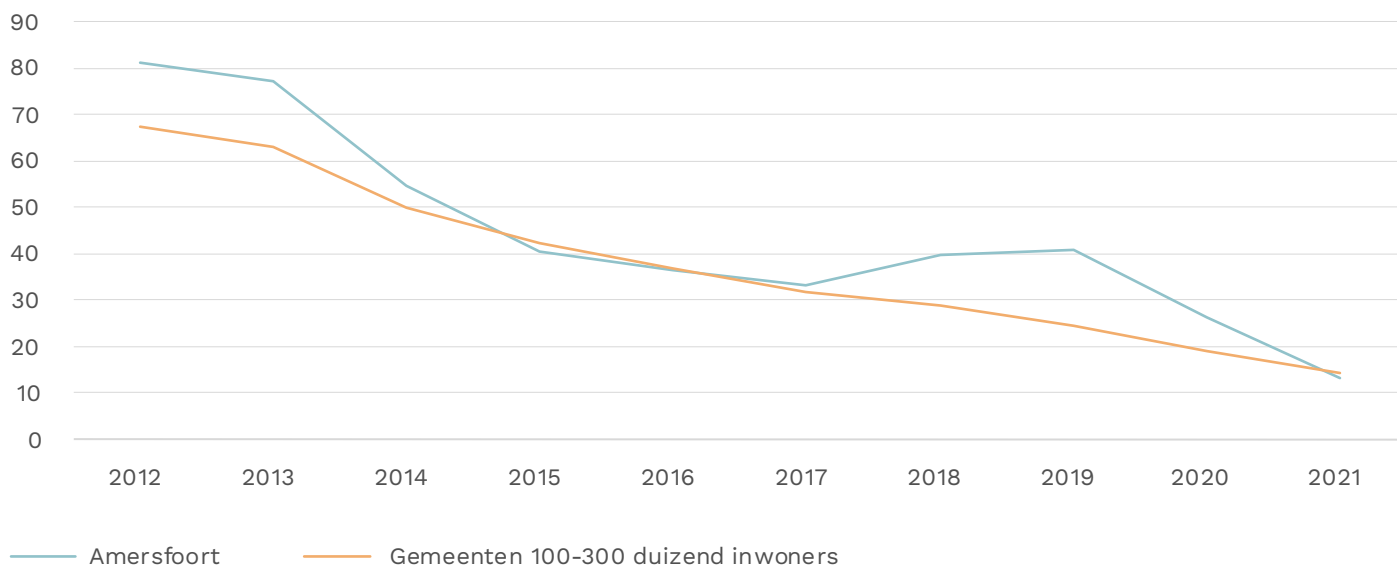

IV Bestaand beleid

Woninginbraak

Gedurende de jaren 2012 tot 2015 waren er in de gemeente Amersfoort meer geregistreerde woninginbraken ten opzichte van het gemiddelde van soortgelijke steden. Het aantal woninginbraken kwam in 2015 op ongeveer hetzelfde niveau, maar vanaf 2018 is in Amersfoort een stijging te zien welke voor de soortgelijke gemeenten niet te zien is. Na twee jaar stijgen van het aantal woninginbraken komt het aantal weer op hetzelfde niveau als dat van soortgelijke gemeenten in 2021.

Figuur 11 Aantal registraties woninginbraken (per 10.000 inwoners), 2012-2021

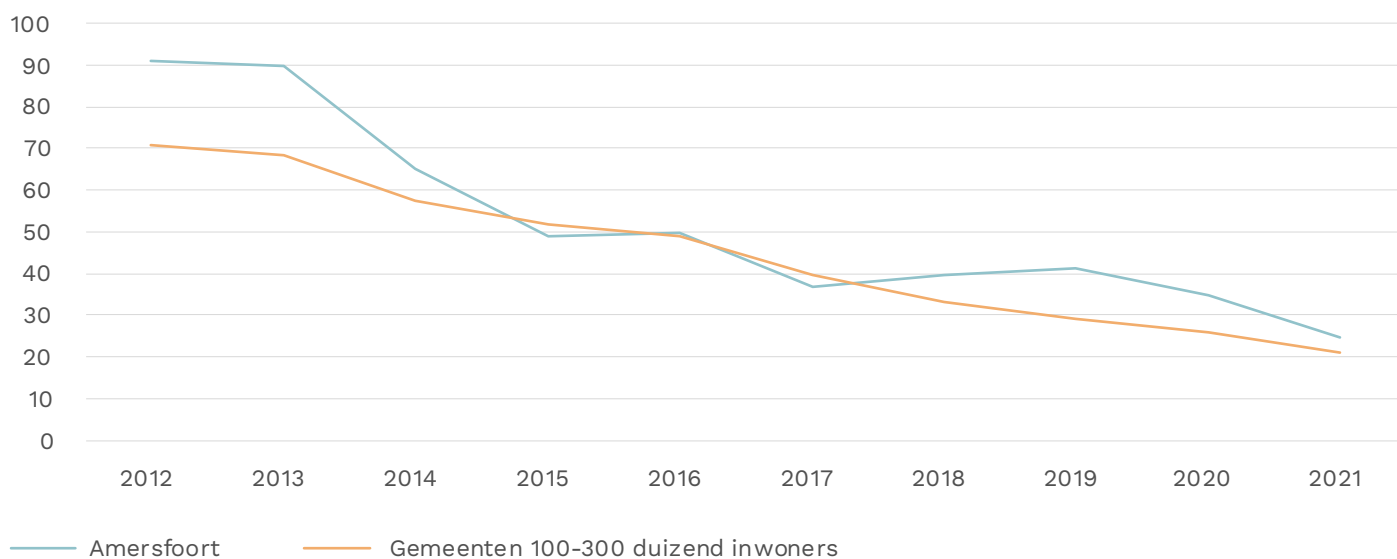
Bron: CBS, politieregistraties

Autokraak

De trend van het aantal woninginbraken is ook terug te zien bij het aantal gemelde autokraken. In 2012 zat Amersfoort nog hoger dan het niveau van soortgelijke steden, maar door een daling tussen 2012 en 2015 werd toen een aantal jaren een vergelijkbare hoeveelheid autokraken gemeten waarna er weer even een lichte stijging was.

Figuur 12 Aantal registraties autokraak (per 10.000 inwoners), 2012-2021

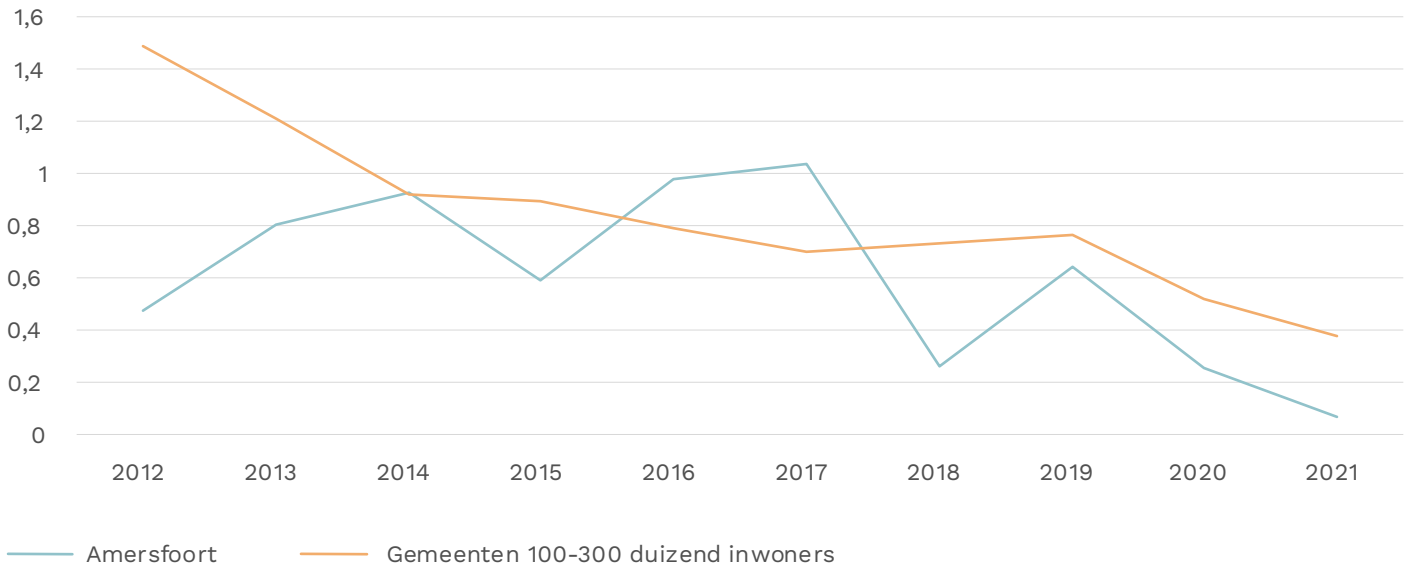

Bron: CBS, politieregistraties

Overvallen

Het valt op dat de gemeente Amersfoort geen duidelijke trend heeft in de ontwikkeling van het aantal geregistreerde overvallen. Wel is een lichte stijging te zien in de jaren 2012 tot 2014, waar er gemiddeld in steden van honderd tot driehonderdduizend inwoners gemeenten een daling is. Door deze stijging in Amersfoort en daling in de andere gemeenten zijn er ongeveer evenveel registraties van overvallen in 2014. De laatste jaren (sinds 2019) is weer een daling van het aantal te zien waardoor Amersfoort weer onder het gemiddelde van de andere gemeenten zit. Over de gehele weergegeven periode – 2012 tot 2021 – is er zowel in Amersfoort als in de vergelijkbare gemeenten een afname van geregistreerde overvallen.

Figuur 13 Aantal registraties overvallen (per 10.000 inwoners), 2012-2021

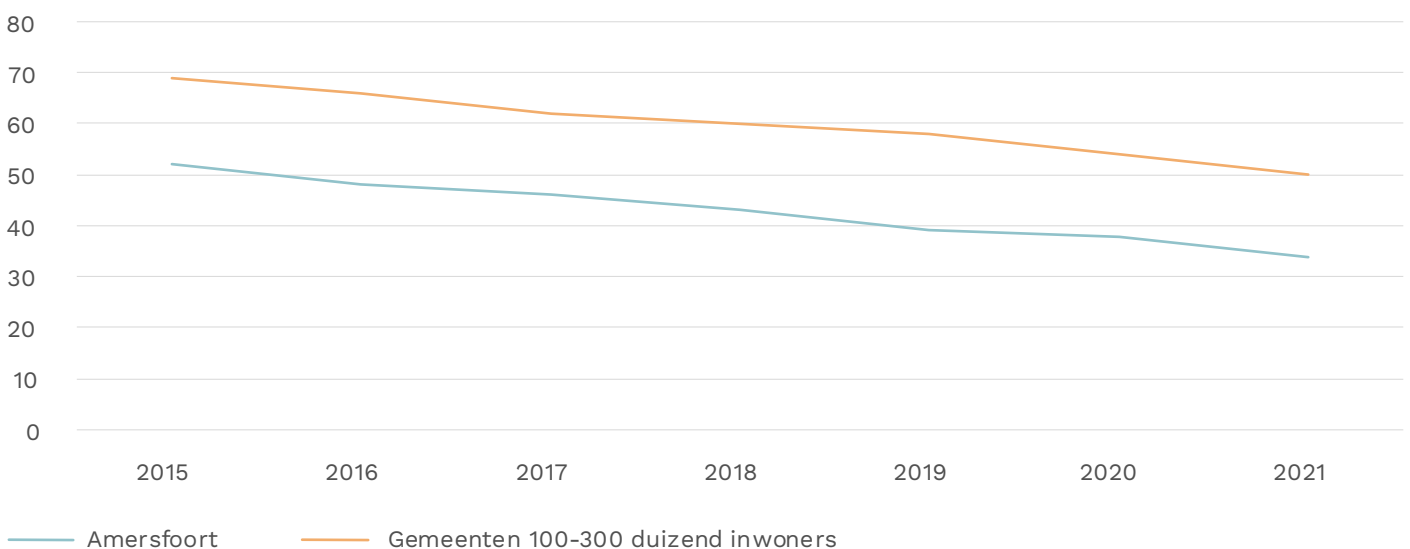
Bron: CBS, politieregistraties

Geweldsincidenten

Tussen 2015 en 2021 is het aantal geweldsincidenten per tienduizend inwoners in Amersfoort gedaald van iets boven 50 naar ongeveer 35 per 10.000 inwoners. Dezelfde trend is te zien als we kijken naar gemeenten van soortgelijk formaat (honderd tot driehonderdduizend inwoners). Het aantal geweldsincidenten ligt in Amersfoort lager dan bij vergelijkbare gemeenten.

Figuur 14 Aantal registraties geweldsincidenten (per 10.000 inwoners), 2015-2021

Bron: CBS, politieregistraties

Veiligheidsgevoelens

Kijkend naar het percentage bewoners dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen wijk, zien we dat dit percentage tussen 2015 en 2017 is gedaald (van bijna 25% naar ongeveer 21,5%). Daarna is dit percentage in 2019 en 2021 weer een klein beetje gestegen naar 22,7% in 2021.

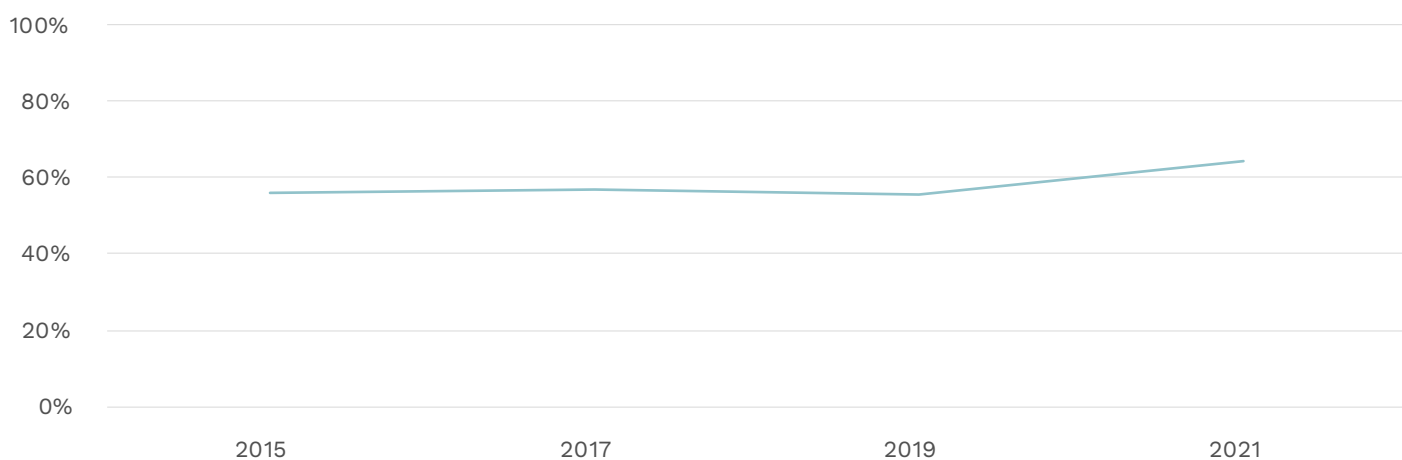
Figuur 15 Percentage respondenten dat zich wel eens onveilig voelt, 2015-2021

Bron: Veiligheidsmonitor 2021

Van de mensen die zich wel eens onveilig voelen, zien we dat in de periode tot en met 2019 een stabiele hoeveelheid mensen zich soms of vaak onveilig voelt. Iets meer dan de helft ervaart soms of vaak een onveilig gevoel. Dit percentage is in 2021 significant hoger en ligt op 64%.

Figuur 16 Percentage respondenten dat zich soms/vaak onveilig voelt van de bewoners die zich wel eens onveilig voelt, 2015-2021

Bron: Veiligheidsmonitor 2021

Bijlage 2

Documenten

Titel	Onderwerp	Datum
Ontwikkeling van misdrijven in Amersfoort 2010-2020	Overzicht van ontwikkelingen per misdrijf in Amersfoort.	04-2020
Beantwoording Motie 2020-149 M 'Inzicht in middelen ondermijning'	Overzicht van de financiering, thema's en benodigde capaciteit betreffende de aanpak ondermijning.	30-03-2021
Monitor leefbaarheid en veiligheid 2021	Onderzoek onder Amersfoorters over leefbaarheid, veiligheid, voorzieningen en onderhoud van de openbare ruimte.	03-2021
Collegebericht aan de raad 2020-075: Uitkomsten monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2019	Toelichting monitor Leefbaarheid en Veiligheid	11-05-2020
Collegebericht aan de raad 2020-135: Veiligheidsbeeld eerste zes maanden 2020	Ontwikkeling van de veiligheids- en criminaliteitscijfers met betrekking op de eerste zes maanden van 2020	15-07-2021
Collegebericht aan de raad 2021-036: Veiligheidsbeeld jaar 2020	Ontwikkeling van de veiligheids- en criminaliteitscijfers met betrekking op 2020	11-02-2021
Collegebericht aan de raad 2021-165: Veiligheidscijfers eerste zes maanden 2021	Ontwikkeling van de veiligheids- en criminaliteitscijfers met betrekking op de eerste zes maanden van 2021	22-07-2021
Collegebericht aan de raad 2022-023: Veiligheidsbeeld jaar 2021	Ontwikkeling van de veiligheids- en criminaliteitscijfers met betrekking op 2021	14-02-2022
Collegebericht aan de raad 2020-012: Veiligheidsbeeld 2019	Ontwikkeling van de veiligheids- en criminaliteitscijfers met betrekking op 2019	27-01-2020
Integraal Veiligheidsprogramma 2020-2022 (oktober 2019)	Thema's, doelen en middelen betreffende veiligheid	10-2019
Jaarstukken 2021 – Raadsversie presentatie	Per programma een verslag over relevante ontwikkelingen en financiële uitgaven en resultaten in 2021.	19-04-2022
Jaarstukken 2019 – Definitieve versie	Per programma een verslag over relevante ontwikkelingen en financiële uitgaven en resultaten in 2019.	09-06-2020
Jaarstukken 2020	Per programma een verslag over relevante ontwikkelingen en financiële uitgaven en resultaten in 2020.	25-05-2021
Ronde mensenhandel en seksueel geweld/seksuele uitbuiting	Presentatie over de aanpak van de gemeente Amersfoort betreffende mensenhandel en seksueel geweld/seksuele uitbuiting.	z.d.
Raadsinformatiebrief 2020-031: Voortgang aanpak ondermijning, weerbaarheid en jeugdpreventie	Informatie over de ontwikkelingen met betrekking tot de aanpak van ondermijning, weerbaarheid en jeugdpreventie.	07-04-2020
Raadsinformatiebrief 2021-224: Terugkoppeling speerpunt 'digitale weerbaarheid' uit het Integraal Veiligheidsprogramma 2020-2022	Informatie over de ontwikkelingen met betrekking tot cybercrime en de digitale weerbaarheid van de gemeente Amersfoort, de inwoners en de ondernemers.	07-12-2021

Colofon

Auteurs

Drs. Jolijn Broekhuizen

Opmaak

Linnox

Uitgave

Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies
info@bureaubroekhuizen.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze
website: www.bureaubroekhuizen.nl

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij
Bureau Broekhuizen. Gedeeltelijke overname
van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron
wordt vermeld.

bureaubroekhuizen

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Bureau Broekhuizen. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

© Bureau Broekhuizen, bureaubroekhuizen.nl, Amersfoort 2022
